

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัย ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัย และ คุณลักษณะของนักวิจัยที่ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัยของมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามลำดับ ดังนี้ ตอนที่ 1 ความเป็นมาและลักษณะโมเดลลิสเรล ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัย ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภาพการวิจัย ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัยของมหาบัณฑิต กรอบแนวคิดและสมมติฐาน ซึ่งรายละเอียดในแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นมาและลักษณะของโมเดลลิสเรล

ในการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยทั่วไปมีจุดมุ่งหมายเพื่อบรรยาย (Description) อธิบาย (Explanation) พยากรณ์ (Prediction) และควบคุม (Control) ปรัชญาการค้นคว้าทางธรรมชาติเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่จะนำไปใช้ประโยชน์ แต่การศึกษาดังกล่าวปรากฏการณ์จริงตามธรรมชาตินั้นมีลักษณะซับซ้อนและมีโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลากหลาย จึงไม่สามารถศึกษาได้ครบทุกองค์ประกอบ และการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยวิธีธรรมชาติไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าปัจจัยใดเป็นเหตุและปัจจัยใดเป็นผล นักวิจัยจึงค้นหาวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปรากฏการณ์ อาทิเช่น วิธีการวิจัยเชิงทดลอง วิธีการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เป็นต้น แต่วิธีการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับว่า มีประสิทธิภาพสูงในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคือ วิธีการวิจัยเชิงทดลองซึ่งจุดเด่นของวิธีการวิจัยเชิงทดลองในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุคือ สามารถบ่งชี้ได้ว่าปัจจัยใดเป็นเหตุ ปัจจัยใดเป็นผลด้วยการใช้กระบวนการสุ่มในการกำหนดแบบแผนการวิจัย ให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งการที่สามารถจัดกระทำตัวแปรที่เป็นสาเหตุได้นั้น ทำให้สามารถควบคุมความแปรปรวนจากตัวแปรแทรกซ้อนอื่นๆ ได้ แต่จากการศึกษาพบว่าการวิจัยเชิงทดลอง มีข้อจำกัดมากมายหลายประการในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ อาทิเช่น ในกรณีที่ตัวแปรจัดกระทำเป็นตัวแปรทางด้านพฤติกรรม บางครั้งไม่สามารถจัดกระทำได้

ด้วยมีปัญหาทางด้านจริยธรรม ปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการสุ่ม ซึ่งอาจจะไม่สามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ทั้งหมดและการวิจัยเชิงทดลองไม่สามารถทำได้เมื่อข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนในการวัด เมื่อความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามทฤษฎีมีตัวแปรแฝงเข้ามาเกี่ยวข้องและเมื่อตัวแปรที่เป็นสาเหตุ มีลักษณะเป็นตัวแปรที่มีค่าของตัวแปรหลายค่าหรือเป็นตัวแปรต่อเนื่อง (ชัยพร วิชาวุธ, 2535; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538)

จากข้อจำกัดดังกล่าว ทำให้มีการพัฒนาวิธีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เรียกว่า การวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างเชิงเส้นหรือโมเดลลิสเรล (Linear Structural Relationship model or LISREL model) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ 3 วิธีคือการวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์อิทธิพล (path analysis) และการวิเคราะห์ถดถอย ซึ่งขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล จะเริ่มต้นจากการเลือกตัวแปรที่เป็นเหตุเป็นผลตามทฤษฎีมาสร้างเป็นโมเดลการวิจัยซึ่งเป็นแผนภาพจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรและชุดของข้อตกลงเบื้องต้นที่นักวิจัยเชื่อหรือยอมรับว่าเป็นความจริง เมื่อนักวิจัยได้โมเดลการวิจัยหรือโมเดลลิสเรลแล้วก็จะดำเนินการวิเคราะห์โดยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้คือ การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล การระบุความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล การประมาณค่าพารามิเตอร์จากโมเดล การทดสอบเทียบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลเชิงประจักษ์กับโมเดลลิสเรล ซึ่งเป็นการตรวจสอบความตรงของโมเดล โดยใช้การเปรียบเทียบเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์และจากโมเดลลิสเรล การปรับโมเดลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ ซึ่งในขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลลิสเรลถ้าพบว่าไม่สอดคล้องนักวิจัยอาจปรับโมเดลลิสเรลและดำเนินการใหม่อีกรอบหนึ่ง ถ้าพบว่ามี ความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลลิสเรลจึงจะแปลความหมายของข้อมูลได้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2532; นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538)

ลักษณะของโมเดลลิสเรล

โมเดลลิสเรลจะประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ส่วนของโมเดลการวัด (Measurement model) และส่วนของโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural model) สำหรับในส่วนของโมเดลการวัดนั้นจะมีโมเดลย่อยอยู่ 2 โมเดลคือ โมเดลการวัดสำหรับตัวแปรภายนอกและโมเดลการวัดสำหรับตัวแปรภายในซึ่งโมเดลการวัดทั้งสองเป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงภายนอกกับตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งโมเดลการวัดสามารถแก้ปัญหาความคลาดเคลื่อนในการวัดได้

ด้วยการใช้หลักการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อยืนยันหรือการยืนยันองค์ประกอบ ส่วนโมเดลสมการโครงสร้าง เป็นโมเดลแสดงความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดล การวิจัยซึ่งครอบคลุมลักษณะความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างแบบเส้นทุกรูปแบบ ทั้งในรูปของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (causal relations) โมเดลแบบอิทธิพลทางเดียวหรือแบบอิทธิพลย้อนกลับ (recursive or non-recursive models) รวมทั้งโมเดลที่มีปัญหาการร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) นอกจากนี้การวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ยังมีโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้นที่เรียกว่า โปรแกรมพรีลิส (PRELIS) เพื่อคัดเลือกหรือสกรีนข้อมูลและสรุปข้อมูลที่เป็นตัวแปรพหุนามเพื่อเตรียมข้อมูลให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์ ดังนั้นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมลิสเรลจึงสามารถมีตัวแปรได้ตั้งแต่ระดับนามบัญญัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การวิเคราะห์โมเดลลิสเรลนั้นครอบคลุมวิธีการวิเคราะห์ทางสถิติแทบทุกชนิด และวิธีการในวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยทั่วไปไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ถดถอยหรือการวิเคราะห์อิทธิพล นักวิจัยจะมีการตรวจสอบข้อมูลว่า มีความสอดคล้องกับข้อตกลงเบื้องต้นหรือไม่ ซึ่งโดยมากจะพบว่าข้อมูลส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นโดยเฉพาะข้อที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนและข้อที่ว่าตัวแปรที่วัดได้ต้องไม่มีความคลาดเคลื่อน ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อมูลจริง แต่ถ้าวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรลจะมีการนำความคลาดเคลื่อนมาศึกษาด้วยจึงทำให้การวิเคราะห์ด้วยโมเดลลิสเรลมีความถูกต้องมากกว่าการวิเคราะห์แบบเดิม นอกจากนี้โปรแกรมลิสเรลยังสามารถวิเคราะห์อิทธิพลร่วมกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ มีการคำนวณค่าดัชนีความกลมกลืนไปพร้อมๆกับการวิเคราะห์ ซึ่งการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแบบเดิมนั้นจะต้องแยกวิเคราะห์ทีละครั้ง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2538; สุนทร เทียนงาม, 2539)

สรุปได้ว่า จุดเด่นของการวิเคราะห์ลิสเรลมีดังนี้

1. สามารถประมาณค่าของเทอมความคลาดเคลื่อนได้ซึ่งทำให้การประมาณค่าขนาดอิทธิพลได้ผลถูกต้องมากยิ่งขึ้น
2. สามารถวิเคราะห์โมเดลที่มีตัวแปรแฝงได้
3. ยอมให้เทอมของความคลาดเคลื่อนมีค่าไม่เท่ากับศูนย์ก็ได้ ซึ่งเป็นการผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้น
4. คำนวณความสอดคล้องได้พร้อมๆกับการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถตรวจสอบความตรงและความพอเหมาะของโมเดลการวิจัย รวมทั้งการปรับโมเดลการวิจัยให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้ง่ายกว่าการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแบบเดิม
5. วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างกว้างขวางโดยครอบคลุมการวิเคราะห์ทางสถิติเกือบทุกแบบ

ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการวิจัย

ความหมายของคำว่า “การวิจัย”

นักวิจัยและนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2524) ได้กล่าวไว้ว่า การวิจัย หมายถึง การแสวงหาความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือวิถีแห่งปัญญา

วิทย์ วิศวเวทย์ (2526) ให้ความหมายของการวิจัยว่า การวิจัย หมายถึง กิจกรรมทางปัญญาของมนุษย์ที่มีการแสวงหาความรู้ด้วยการตีความ

โทม อาริยา (2518) ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า การวิจัย คือ “การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือทำให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติ ด้วยกระบวนการอันเป็นที่ยอมรับในแต่ละสาขา”

เจตนา นาควัชระ (2526) กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง กิจกรรมทางปัญญาหรือการสร้างสรรคของบุคคลหรือกลุ่มคนอันมีจุดประสงค์ที่จะได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ มีแบบแผนและพิสูจน์ได้

อนันต์ ศรีโสภ (2528) การวิจัย หมายถึง กระบวนการพิจารณาปัญหา โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับปัญหานั้น เพื่อตีความและหาข้อสรุปในปัญหานั้นอย่างมีระบบด้วยความระมัดระวังและไม่ลำเอียง

ทวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2536) กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง การค้นคว้าหาความรู้ความจริงที่เชื่อถือได้โดยวิธีการที่มีระบบแบบแผนที่เชื่อถือได้ เพื่อนำความรู้ที่ได้นั้นไปสร้างกฎเกณฑ์ทฤษฎีต่างๆ เพื่อไว้ใช้ในการอ้างอิงอธิบายปรากฏการณ์เฉพาะเรื่องและปรากฏการณ์ทั่วไปและเป็นผลให้สามารถทำนายและควบคุมการเกิดปรากฏการณ์ต่างๆได้

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2538) กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ธรรมชาติตามสมมติฐานที่นิรนัยจากทฤษฎี โดยใช้ระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีระบบ มีการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ มีการควบคุมและมีการดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยที่แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันนำไปสู่คำตอบปัญหาวิจัย ผลการวิจัยที่ได้เป็นความรู้ใหม่หรือเป็นผลของการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย์และสังคม

จรัส สุวรรณเวลา และคณะ (2534) กล่าวถึงการวิจัยว่า การวิจัยเป็นกระบวนการที่ใช้เหตุผล หาคือเท็จจริงหรือกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ แล้วใช้ข้อเท็จจริง หรือกฎเกณฑ์ธรรมชาติเหล่านั้นมาใช้ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการวิเคราะห์ประเมินผลที่เกิดภายหลังจากแก้ปัญหาแล้วว่า ถูกต้องมากน้อยเพียงใด

กรมสามัญศึกษา (2531) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า การวิจัย หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความจริงโดยวิธีการที่มีระบบเชื่อถือได้ เป็นการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และช่วยให้ได้สารสนเทศที่ตรงปัญหา ซึ่งสารสนเทศที่ได้มิใช่ข้อมูลดิบธรรมดา แต่เป็นสารสนเทศที่ผ่านการวิเคราะห์ กลับกรอง และทดสอบมาแล้วเป็นอย่างดี

เจลิยว บุรีภักดี (2528) ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า การวิจัย คือ การแสวงหาความรู้ และตรวจสอบความถูกต้องของความรู้ โดยวิธีการที่ใช้ต้องเป็นวิธีวิทยาศาสตร์จึงจะได้ผลงานที่ไว้วางใจได้

ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2529) กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือทำให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติด้วยกระบวนการอันเป็นที่ยอมรับกันในวิชาการแต่ละสาขา

จากความหมายของการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความหมายของการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ความหมายของการวิจัยในส่วนแรกจะระบุถึงการวิจัยในลักษณะของ “วิธีการในการแสวงหาความรู้ใหม่ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ มีแบบแผนพิสูจน์ได้ และเชื่อถือได้ หรือใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้” ความหมายในส่วนที่ 2 จะอยู่ในลักษณะของ “จุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการทำวิจัย “คือต้องการให้ได้ 1. ความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ 2. ค้นหาคำความจริงและคำตอบที่เชื่อถือได้ 3. เพื่อแก้ปัญหา 4. ต้องการนำผลอธิบายไปใช้ทำนาย และควบคุมการเกิดปรากฏการณ์ต่าง ๆ

สรุปความหมายของการวิจัยได้ว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการแสวงหาคำตอบหรือความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นจริง แน่นนอนและเชื่อถือได้ เพื่อใช้ในการอธิบาย ทำนาย และควบคุมปรากฏการณ์ต่าง ๆ

ลักษณะของงานวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2525) ได้สรุปผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยไว้ 2 ลักษณะคือ

1. งานวิจัยที่เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โท หรือเอก ซึ่งเรียกว่า วิทยานิพนธ์ หรือปริญญาานิพนธ์

2. งานวิจัยของบุคคล หรือหน่วยงานทางการศึกษา อันได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ทำการสรุปผลการจัดประชุมทางวิชาการในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2533 ซึ่งมีหน่วยงานและสถาบันต่าง ๆ ทั่วประเทศมาร่วมประชุม พบว่า มีผลงานวิจัยที่ส่งเข้ามาทั้งหมด 2,595 เรื่อง เป็นงานวิจัยทางการศึกษา 1,932 เรื่อง และเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา 663 เรื่อง โดยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่คือ ประมาณร้อยละ 63.3 เป็นวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโท และปริญญาเอก รองลงมาเป็นงานวิจัยของสถาบัน หรือหน่วยงานประมาณ 20.8 และเป็นงานวิจัยส่วนบุคคล ร้อยละ 15 ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อค้นพบข้างต้น

หน่วยงานที่ทำกรวิจัย

ในช่วงเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา งานวิจัยได้กลายเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญขึ้นเรื่อยๆและเป็นที่น่าสนใจแพร่หลายมากยิ่งขึ้น มีผู้ทำวิจัยและผู้ใช้ผลงานวิจัยมากขึ้น เดิมทีเดียวผู้สนใจทางด้านกรวิจัยการศึกษามักอยู่ในแวดวงมหาวิทยาลัย สำหรับในปัจจุบันหน่วยงานของรัฐบาลหลายหน่วยงาน ซึ่งเดิมเป็นผู้ใช้ผลงานการวิจัยอย่างเดียวกั้หันมาผลิตงานวิจัยของตนเอง แม้แต่หน่วยงานระดับภูมิภาค เช่น หน่วยงานศึกษานิเทศก์จังหวัด และเขตการศึกษาทำวิจัย เช่นเดียวกัน

พัทยา สายบุญ อุทุมพร ทองอุไทย และสุภางศ์ จันทวานิช (2526) ได้สำรวจสภาพการวิจัยการศึกษาในประเทศไทยในช่วงระยะเวลาประมาณปี 2524 พบว่า หน่วยงานที่ทำวิจัยทางการศึกษา คือ

1. หน่วยราชการที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการศึกษาโดยตรง เช่น หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ (วิทยาลัยครู กองการวิจัยในกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยศึกษานิเทศก์) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2. สถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษาในคณะ หรือภาควิชาศึกษาศาสตร์ /ครุศาสตร์

ส่วนญาติฯ ดาวพลังพรหม (2527) ได้จำแนกหน่วยงานที่ผลิตงานวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทยไว้ 6 หน่วยงาน คือ

1. ทบวงมหาวิทยาลัย และคณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัย
2. วิทยาลัยครู
3. หน่วยงานวิจัยในกระทรวงศึกษาธิการ
4. เขตการศึกษา
5. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
6. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

นอกจากนี้ยังพบว่า หน่วยงานเอกชนบางแห่งได้จัดตั้งสถาบันวิจัยเป็นของตนเอง เช่น เครือซิเมนต์ไทย การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ฯลฯ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2539)

นโยบายและแนวทางเกี่ยวกับการวิจัยของหน่วยงานทางการศึกษา

ผู้วิจัยได้รวบรวมนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยของหน่วยงานการศึกษา หรือสถาบันต่าง ๆ ดังนี้

1. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525 - 2529) ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ได้มีมาตรการในการส่งเสริมการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ให้หน่วยงานที่บริหารการวิจัย หรือสนับสนุนการวิจัยกำหนดทิศทางในการทำวิจัยที่ชัดเจน
2. จัดสรรเงินทุนหรือระดมเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการวิจัย

3. ให้มีการประสานงาน และร่วมมือกันในการทำวิจัยในระหว่างสถาบันการศึกษา กับหน่วยงานและสถานประกอบการอื่น ๆ โดยเร่งรัดให้มีการพัฒนาสมรรถภาพ และประสิทธิภาพขององค์กร บุคลากร และระบบประสานงานวิจัย
4. ให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการระหว่างผู้ทำการวิจัย และผู้นำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้การวิจัยเกิดประโยชน์สูงสุด
5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกหน่วย และสถานศึกษาทำการวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบาย
6. พัฒนาระบบสารสนเทศ และระบบข่าวสารทางการวิจัย เพื่อให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างแพร่หลาย

ผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับต่าง ๆ ต่อเนื่องถึงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ระยะเวลา 5 ปี ในด้านคุณภาพการศึกษาสรุปได้ว่า การเรียนรู้อย่างเน้นให้ผู้เรียนรับรู้และเชื่อมโยงการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่า “การพัฒนาคน” ให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาซึ่งสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดกระบวนการวิจัยที่จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ

ดังนั้นในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) จึงได้กำหนดแนวทาง และมาตรการการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ให้สถาบันการศึกษาให้ความสำคัญกับการวิจัย และพัฒนาในการเสริมการเรียนการสอน โดยฝึกผู้เรียนให้มีทักษะและจิตวิญญาณของนักวิจัยที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ มีศักยภาพในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนรายงานโดยเฉพาะให้มีความเข้มข้นมากขึ้นตั้งแต่ระดับปริญญาตรี

2. ให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาและพัฒนาองค์ความรู้ให้มีมาตรฐานด้านการเพิ่มการผลิตบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโทและเอกในสาขาการวิจัยและพัฒนาให้มากขึ้น ผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพด้วยการให้ทุนการทำวิจัย ให้กำลังใจ และคำแนะนำทางวิชาการแก่อาจารย์และซักจงให้ผู้สำเร็จการศึกษาเข้ามาเป็นอาจารย์ รวมทั้งรัฐสนับสนุนการสร้างทีมงานวิจัยด้วยการจัดสรรเงินอุดหนุนอย่างเพียงพอเพื่อผลิตงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และส่งเสริมการทำวิจัยหลังระดับปริญญาเอก

3. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยและพัฒนาภายในประเทศ และกับต่างประเทศในการทำวิจัยและพัฒนา ตลอดจนแลกเปลี่ยนหรือเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาทำการวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. ให้สถาบันอุดมศึกษาประสานความร่วมมือกับภาคเอกชน โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและบริการในการทำวิจัยร่วมกัน รวมถึงการสร้างสวนอุตสาหกรรม

5. รัฐสร้างระบบงานตลอดจนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในสถาบันการศึกษาและในสังคมให้เอื้อต่อการทำวิจัย และนำผลไปใช้เพื่อการพัฒนาประเทศให้มากยิ่งขึ้น โดย

5.1 ยกเลิกภาษีศุลกากรสำหรับวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือในการทำวิจัยทุกชนิด

5.2 สนับสนุนงบประมาณในรูปแบบเงินอุดหนุนเพื่อทำวิจัยให้มากขึ้นทั้งในสถาบันการศึกษาทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย และพัฒนารวมถึงการสร้างศูนย์แห่งความเป็นเลิศเฉพาะทางในสถาบันอุดมศึกษา

5.3 ให้มีการทำแผนการวิจัยร่วมกัน และสร้างระบบข้อมูลประสานให้เป็นเครือข่ายเพื่อประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

5.4 เชิญชวนและดึงดูดนักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เป็นทั้งคนไทยและชาวต่างประเทศที่มีประสบการณ์เข้ามาร่วมดำเนินการวิจัยและพัฒนาของประเทศพร้อมทั้งปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงาน

5.5 เปิดโอกาสให้ข้าราชการและอาจารย์ได้มีโอกาสทำงานวิจัยที่มีคุณภาพ โดยได้ลาชั่วคราวเพื่อการทำวิจัย

5.6 ปรับปรุงระเบียบการให้ค่าตอบแทนกับข้าราชการที่ทำงานวิจัยและบริการวิชาการแต่ละสังคมรวมทั้งภาคอุตสาหกรรมซึ่งจะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ข้าราชการอีกทางหนึ่ง

จากนโยบายและมาตรการดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า แผนพัฒนาการศึกษาชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้พยายามที่จะสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยให้มากขึ้นโดยการวางมาตรการให้มีความชัดเจนและเอื้อต่อการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายและแนวทางการวิจัยทางการศึกษา การศาสนา และการวัฒนธรรมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535-2539 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535) เพื่อส่งเสริมให้มีการทำ และใช้งานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพดังนี้คือ 1. เร่งรัดให้มีการพัฒนาสมรรถภาพและประสิทธิภาพ ของระบบประสานงานการวิจัย องค์กรและบุคลากร ให้ทำการวิจัยให้สอดคล้องกับนโยบายและ แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 2. ให้หน่วยงานและสถานศึกษาดำเนินการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ การดำเนินงาน 3. เร่งรัดให้มีการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาในระดับหรือประเภท การศึกษาต่างๆในขอบเขตงานของกระทรวงศึกษาธิการ 4. เร่งรัดให้มีการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านศาสนาและด้านศิลปวัฒนธรรม

ทบวงมหาวิทยาลัย

ทบวงมหาวิทยาลัยได้สรุปผลการพัฒนาการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาระดับ อุดมศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ทางด้านที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในช่วง 2 ปีแรกของแผนไว้ ดังนี้

ทบวงมหาวิทยาลัย ได้มีการพัฒนาความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยกับหน่วยงาน ภายนอกในลักษณะของการลงทุนร่วมกัน และการดำเนินการวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชนเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือ เป็นการวิจัยประยุกต์มากกว่าการวิจัยพื้นฐาน และเป็น การวิจัยในสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่าสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ นอกจากนี้ ทบวงมหาวิทยาลัยได้พยายามหาสิ่งจูงใจให้อาจารย์ทำวิจัยมากขึ้น

นอกจากนี้ทบวงมหาวิทยาลัยได้ทำการกำหนดมาตรการทางด้านที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อ ให้เป็นไปตามแนวทางของแผนอุดมศึกษาระยะยาวและเพื่อให้ต่อเนื่องกับแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) และสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ดังนี้

1. สนับสนุนให้อาจารย์/นักวิจัยในสถาบันอุดมศึกษาได้มีโอกาสไปทำงานวิจัยกับนักวิจัยที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกัน

2. ประสานงานกับภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการสร้าง/พัฒนานักวิจัยที่มีความสามารถสูง

3. ส่งเสริมนักวิจัยที่มีความสามารถสูงให้สามารถพัฒนาศักยภาพทางวิชาการได้อย่างเต็ม ความสามารถ

4. ส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการทั้งระหว่างมหาวิทยาลัยในไทยและต่างประเทศเพื่อยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนและการวิจัยโดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษา

5. สนับสนุนให้มีความร่วมมือในเชิงวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและภาคเอกชน/ท้องถิ่น ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ที่จะเป็นฐานในการปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา

6. สร้างกลไกในการพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพโดยการส่งเสริมให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้มีโอกาสทำวิจัยร่วมกับอาจารย์/นักวิจัยที่มีชื่อเสียงของประเทศ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนพัฒนาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งของสถาบันระดับอุดมศึกษา ได้จัดทำแผนพัฒนาคณะครุศาสตร์ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนพัฒนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในด้านที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย โดยมีมาตรการดังนี้

แผนพัฒนาคณะระยะ 15 ปี

คณะครุศาสตร์ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาระยะ 15 ปี ในช่วงแผนพัฒนาระยะที่ 8-10 (2540-2554) เพื่อให้มีแผนระยะยาวที่ชัดเจนในการพัฒนาคณะครุศาสตร์ไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการศึกษาในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยดังนี้คือ 1. ส่งเสริมการวิจัยที่สร้างองค์ความรู้และผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสูงในการพัฒนาการศึกษา 2. ส่งเสริมให้ภาควิชาวางแผนการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตให้มีส่วนในการสร้างสรรค์องค์ความรู้และผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา 4. ส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาในต่างประเทศโดยเฉพาะอาเซียนและอินโดจีน 5. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อขยายองค์ความรู้ของศาสตร์และขอบข่ายวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนามนุษย์ในสังคมยุคสารสนเทศ (คณะครุศาสตร์, 2539)

การเรียนการสอนระดับมหาบัณฑิต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของคณะ
ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการวิจัยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จาก
วัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับนี้ที่กำหนดไว้ว่า “ เพื่อผลิตมหาบัณฑิตทางครุศาสตร์สาขาต่างๆ
ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยในอันที่จะผลิตนักวิชาการ นักวิจัย ผู้บริหาร
อาจารย์รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานทางวิชาการสูง” นอกจากนี้
นี้ในโครงสร้างของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตแผน ก ยังได้เน้นการวิจัยโดยให้นิสิตทำ
วิทยานิพนธ์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, 2539) ซึ่งการทำวิทยานิพนธ์ก็คือ การ
ศึกษาระบวนการในการวิจัยในสาขานั้นๆ โดยมีขั้นตอนต่างๆของการวิจัยรวมทั้งวิเคราะห์
วิจารณ์ ซึ่งการวิเคราะห์วิจารณ์เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของนักวิชาการ ซึ่งการที่บุคคลใดจะเป็น
นักวิชาการที่แท้จริงได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่ทำการศึกษาไปตลอดชีวิต ใช้วิจารณ์ญาณของตนที่ได้
สร้างสมขึ้นไว้ในมหาวิทยาลัยในการวิเคราะห์ประสบการณ์ในชีวิต สามารถแยกแยะบทเรียน
ออกได้ถูกต้อง เกิดความรู้ใหม่จากประสบการณ์และสามารถติดตามความก้าวหน้าของวิชาการได้
ทันเสมอและนำไปใช้ในงานของตนได้ (จรัส สุวรรณเวลา, 2534)

สำหรับการจัดการศึกษาระดับมหาบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้
เปิดสอนในสาขาวิชาต่างๆดังนี้ คือ ภาคปกติ หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จำนวน
20 สาขา หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต 3 สาขาวิชา และครุศาสตรมหาบัณฑิต
(นอกเวลาราชการ) 1 สาขาวิชาดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อภาควิชาและสาขาวิชาต่างๆของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา	สาขาวิชา
1. สาร์ตตศึกษา	1. พื้นฐานการศึกษา
2. วิจัยการศึกษา	2. วิจัยการศึกษา
	3. สถิติการศึกษา
	4. การวัดและประเมินผลการศึกษา
3. ประถมศึกษา	5. ประถมศึกษา
	6. การศึกษาปฐมวัย
4. มัธยมศึกษา	7. การสอนภาษาไทย
	8. การสอนภาษาอังกฤษ
	9. การสอนสังคมศึกษา
	10. การศึกษาคณิตศาสตร์
	11. การศึกษาวิทยาศาสตร์
5. พลศึกษา	12. พลศึกษา
	13. สุขศึกษา
6. บริหารการศึกษา	14. บริหารการศึกษา
	15. นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร
7. จิตวิทยา*	16. จิตวิทยาการศึกษา
8. โสตทัศนศึกษา	17. โสตทัศนศึกษา
9. ศิลปศึกษา	18. ศิลปศึกษา
10. อุดมศึกษา	19. อุดมศึกษา
11. การศึกษานอกโรงเรียน	20. การศึกษานอกระบบโรงเรียน

หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (นอกเวลาราชการ)

ภาควิชา	สาขาวิชา
บริหารการศึกษา	บริหารการศึกษา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชา	สาขาวิชา
จิตวิทยา *	1. จิตวิทยาการปรึกษา 2. จิตวิทยาพัฒนาการ 3. จิตวิทยาสังคม

* หมายเหตุ : หลักสูตรสาขาวิชาต่างๆของภาควิชาจิตวิทยา โอนไปสังกัดคณะจิตวิทยา ตั้งแต่ วันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2539 ยกเว้นสาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรเป็นมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตรภาคปกติที่สำเร็จการศึกษาในช่วงปีการศึกษา 2534-2538ทุกภาควิชา ดังนั้นมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยาทั้ง 4 สาขาวิชาจึงเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ด้วย

ตอนที่ 3 ผลิตภาพการวิจัย

คำว่า ผลิตภาพการวิจัย เป็นคำประสมระหว่างคำว่า “ผลิตภาพ”กับ”การวิจัย”ซึ่งนักวิจัย และนักวิชาการได้ให้ความหมายและคำอธิบายเกี่ยวกับผลิตภาพการวิจัยไว้ดังนี้

3.1 ความหมายของคำว่า “ผลิตภาพ ”

คำว่า “ ผลิตภาพ ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Productivity” และได้มีผู้ให้ความหมายของ คำว่า ผลิตภาพ ไว้ดังนี้

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO, 1969 อ้างถึงใน สัมมา รณิธย์, 2536) ให้ความหมายของคำว่าผลิตภาพไว้ว่า ผลิตภาพ หมายถึง อัตราส่วนระหว่างผลผลิต (Output) ต่อ สิ่งนำเข้า (Total Input) ของปัจจัยที่ต้องใช้เพื่อบรรลุผลนั้น เป็นการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง แหล่งหรือวิธีการผลิตกับสิ่งที่ถูกผลิต ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงปริมาณที่สามารถวัดได้

Richard E. Kopelman (1986) กล่าวว่า ผลิตภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิต กับสิ่งนำเข้าหนึ่งอย่างหรือมากกว่าในกระบวนการผลิตโดยภาพรวม ผลิตภาพโดยนิยามหรือ ความหมายพื้นฐานอาจเขียนเป็นสูตรหรือสมการได้ดังนี้

$$P=O/I$$

โดยที่ P= ผลิตภาพ(Productivity)

O= ผลผลิต(Output)

I= สิ่งนำเข้าหรือปัจจัยป้อนเข้า(Input)

Wehrich (1987) ได้เพิ่มการพิจารณามิติเวลาและคุณภาพเข้าไป ซึ่งผลผลิตภาพก็คือ อัตราส่วนของผลผลิตต่อสิ่งนำเข้าภายในช่วงเวลาหนึ่งโดยคำนึงถึงคุณภาพ

จากความหมายของคำว่า ผลผลิตภาพ ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ผลผลิตภาพ หมายถึง “อัตราส่วนระหว่างผลผลิตต่อสิ่งนำเข้าภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง”

สำหรับความหมายในส่วนของคำว่า การวิจัย ได้กล่าวถึงในตอนที่ 1 แล้วซึ่งสรุปไว้ว่า การวิจัย หมายถึง “กระบวนการแสวงหาคำตอบหรือความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เป็นจริง แน่ชัดและเชื่อถือได้เพื่อใช้ในการอธิบาย ทำนายและควบคุมปรากฏการณ์ต่างๆ”

3.3 ความหมายของคำว่า “ ผลผลิตภาพการวิจัย ”

Leonard L. Baird (1986) ให้นิยามของคำว่าผลผลิตภาพการวิจัยไว้ว่า ผลผลิตภาพการวิจัย หมายถึง จำนวนบทความที่ตีพิมพ์เฉลี่ยต่อปีของอาจารย์แต่ละคน ตลอดช่วงเวลาประกอบอาชีพ

Marilyn S. Harrington และ Daniel U. Levine (1986) กล่าวว่า ผลผลิตภาพการวิจัย หมายถึง จำนวนผลงานที่ตีพิมพ์ที่ผลิตโดยอาจารย์ระหว่างช่วงเวลาประกอบอาชีพทางวิชาการ

สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) กล่าวว่า ผลผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ หมายถึง จำนวนผลงานวิจัยเทียบกับระยะเวลาบริหารราชการ อันประกอบด้วย จำนวนรายงานการวิจัยที่สำเร็จแล้วและจำนวนงานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่โดยจำแนกเป็นการวิจัยคนเดียวและการวิจัยเป็นคณะ

สัมมา รรณิธย์ (2536) ให้ความหมายของผลผลิตภาพการวิจัยไว้ว่า หมายถึง จำนวนผลงานวิจัยเทียบกับระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน โดยผลงานวิจัยประกอบด้วย จำนวนรายงานการวิจัยที่สำเร็จแล้วและจำนวนงานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่ทั้งที่เป็นการวิจัยส่วนบุคคลและการวิจัยเป็นหมู่คณะ

สุรณี พิพัฒน์โรจนกมล (2538) กล่าวว่า ผลผลิตภาพการวิจัย หมายถึง อัตราส่วนของปริมาณงานวิจัยหรือผลผลิตที่ได้จากการค้นคว้าหาข้อเท็จจริงอย่างมีระบบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเทียบกับระยะเวลาหลังจากการฝึกอบรมการวิจัย โดยปริมาณผลงานวิจัยประกอบด้วย จำนวนรายงานการวิจัยที่สำเร็จแล้วและจำนวนงานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่ จำแนกเป็นการทำวิจัยคนเดียวและการทำวิจัยเป็นหมู่คณะ รวมถึงปริมาณการเขียนบทความวิจัย ลงในวารสารการวิจัยโดยเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

ผลิตภาพการวิจัย = ผลผลิตการวิจัย
ระยะเวลาหลังการฝึกอบรมการวิจัย

จากความหมายของผลิตภาพการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้สรุปเป็นนิยามของผลิตภาพการวิจัยในการศึกษาคั้งนี้ว่า ผลิตภาพการวิจัย หมายถึง “ อัตราส่วนของปริมาณผลงานวิจัยทั้งจำนวนรายงานการวิจัยที่เสร็จแล้วและจำนวนงานวิจัยที่กำลังดำเนินการอยู่รวมทั้งบทความวิจัย โดยเทียบกับระยะเวลาหลังการสำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ”

มโนทัศน์เกี่ยวกับผลิตภาพการวิจัย

กล่าวได้ว่า ผลิตภาพการวิจัยเป็นมโนทัศน์เชิงระบบที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตและสิ่งป้อนโดยวัดเป็นอัตราส่วนระหว่างผลผลิตและสิ่งป้อนซึ่งอาจนำมิติอื่นมาพิจารณาร่วมด้วยเช่น ระยะเวลา คุณภาพ นวัตกรรม เป็นต้น สิ่งสำคัญก็คือ ตัวบ่งชี้ (Indicator) ใดที่แสดงถึงผลผลิตของการวิจัย และเทียบกับสิ่งป้อนใด

ความสำคัญของการศึกษาผลิตภาพการวิจัย นอกจากดูที่ผลผลิตแล้วยังต้องดูว่า มีปัจจัยใดมาเกี่ยวข้อง และการวัดผลผลิตภาพนอกจากดูที่ผลผลิตสุดท้ายก็อาจวัดได้จากขั้นตอนที่จะนำไปสู่ผลลัพธ์สุดท้ายเช่น พฤติกรรมการทำงาน ผลการปฏิบัติงาน (Birnbbaum, 1983; Kopelman, 1986) ตัวอย่างเช่น ขั้นตอนทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนสร้างเครื่องมือ ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ดังนั้นในกรณีที่มีการทำงานหลายขั้นตอน สามารถวัดผลผลิตภาพได้หลายขั้นตอนเช่นกัน ขึ้นอยู่กับว่าจะตัดตอนเอาช่วงไหนมาเป็นผลผลิตของระบบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวัดผลผลิตภาพการวิจัย

นักวิจัยและนักวิชาการได้เสนอมาตรวัดผลิตภาพการวิจัยในลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

1. มาตรวัดเชิงปริมาณ Norris (1978) ได้กล่าวว่า ตัวแปรเกณฑ์ในการวัดเชิงปริมาณของงานวิจัยในมหาวิทยาลัย ได้แก่ (1) จำนวนบทความ หนังสือ และรายงานทางวิชาการที่ได้ตีพิมพ์ (2) จำนวนบทความที่ได้นำเสนอในที่ประชุมทางวิชาการ (3) จำนวนปริญญาบัตรที่ได้รับช่วยสนับสนุน (4) จำนวนสิทธิบัตรที่ได้รับ ส่วน Vasil (1992, 1996) ได้กล่าวว่า ดัชนีที่ใช้ในการวัด

ผลิตภาพการวิจัยได้แก่ (1) จำนวนการบรรยายในเรื่องที่ทำวิจัย (2) จำนวนรายงาน บทความ รายงานทางวิชาการและหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่ (3) จำนวนโครงการวิจัยและจำนวนเงินสนับสนุน (4) จำนวนของนิสิตระดับดุษฎีบัณฑิตที่รับเป็นที่ปริกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งวัดโดยการให้ค่าน้ำหนักคะแนน จำนวนการบรรยายและรายงานทางวิชาการ:จำนวนบทความและจำนวนบทในหนังสือ: จำนวนหนังสือ : จำนวนโครงการวิจัยและการเป็นที่ปริกษาวิทยานิพนธ์ ในอัตรา 1:3:9:2

2. มาตรฐานวัดคุณภาพการวิจัย Norris (1978) วัดจาก (1) คุณภาพวารสาร (2) การประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน (3) การอ้างอิง (4) จำนวนบทความพิเศษ (5) จำนวนครั้งที่ได้เป็นผู้ตัดสินหรือบรรณาธิการ (6) รางวัลหรือเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ และในแบบสำรวจข้อมูลส่วนบุคคลโครงการสำรวจกำลังคนระดับปริญญาและผู้ทรงคุณวุฒิในประเทศไทย พ.ศ. 2531 โดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการพลังงาน ได้กำหนดเกณฑ์คุณภาพงานวิจัย โดยพิจารณาจากผลงานที่ตีพิมพ์ รางวัลและเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ ทั้งนี้ อนุมาณจากข้อคำถามในแบบสอบถาม และงานวิจัยของ สัมมา ธรนิษฐ์ (2536) ได้ทำการประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย (แบบ ค. 02) ของคณะกรรมการประเมินผลงานและตำแหน่งทางวิชาการของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีมิติที่มุ่งประเมิน 20 มิติ แต่ละมิติแบ่งการให้คะแนนออกเป็นมาตรวัด 5 ระดับคือ ดีมาก ดีค่อนข้างดี พอใช้ และยังไม่ดี

จากการศึกษาความสัมพันธ์ของเกณฑ์ปริมาณและคุณภาพโดยเฉพาะที่มหาวิทยาลัย มิสซูรี! (Norris, 1978; Citting Thorp, 1970; Jauch, 1973) พบว่า เกณฑ์ปริมาณมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับเกณฑ์คุณภาพและเนื่องจาก นิยามของผลิตภาพ เน้นที่ตัวปริมาณผลผลิต จึงอาจนำมิติอื่นมาพิจารณาร่วมนอกจากคุณภาพก็ได้ เช่น ประสิทธิภาพ นวัตกรรม คุณภาพของชีวิตการทำงาน ฯลฯ

นอกจากนี้ การวัดผลิตภาพการวิจัยอาจยึดจากนิยามเชิงปฏิบัติการเช่น งานวิจัยของ Baird (1986) Harrington และ Levine (1986) ซึ่งให้คำนิยามผลิตภาพการวิจัยไว้คล้ายคลึงกันว่า หมายถึง จำนวนบทความหรือผลงานที่ตีพิมพ์เฉลี่ยต่อปีของอาจารย์แต่ละคน ตลอดช่วงเวลา ประกอบอาชีพวิชาการ ดังนั้นการวัดผลิตภาพจึงวัดจาก จำนวนบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดหารด้วยจำนวนปีที่ทำงาน และในงานวิจัยของ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) สัมมา ธรนิษฐ์ (2536) ได้ให้คำนิยามผลิตภาพการวิจัยที่คล้ายคลึงกันไว้ว่า ผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ หมายถึง จำนวนผลงานวิจัยเทียบกับเวลารับราชการ จำนวนผลงานวิจัยประกอบด้วย จำนวนรายงานการวิจัยที่เสร็จแล้วและจำนวนรายงานการวิจัยที่กำลังดำเนินอยู่ โดยจำแนกเป็นการวิจัยคนเดียว และการวิจัย

เป็นคณะ ส่วน สุรณี พิพัฒน์โรจนกมล (2538) ให้คำนิยามไว้คล้ายคลึงกัน แต่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้ผ่านการฝึกอบรมการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการ และนอกจากจะพิจารณาผลิตภาพการวิจัยจากงานวิจัยแล้ว ยังพิจารณาปริมาณการเขียนบทความลงในวารสารการวิจัยด้วย โดยมีสูตรในการคิดคำนวณดังนี้

$$\text{ผลิตภาพการวิจัย(RP)} = \frac{\text{ผลผลิตการวิจัย(RO)}}{\text{ระยะเวลา(ที่รับราชการหรือหลังการฝึกอบรม)}}$$

RP = ผลิตภาพการวิจัย(Research Productivity)
RO = ผลผลิตการวิจัย (Research Output)
T = ระยะเวลา (Time)

ในการคำนวณผลิตภาพการวิจัย สำหรับงานวิจัยที่เสร็จแล้วและบทความวิจัยจะให้ค่าน้ำหนักแต่ละเรื่องเท่ากับ 100 คะแนน (สุรณี พิพัฒน์โรจนกมล ,2538) เท่ากับ 10 คะแนน (สมใจ จิตพิทักษ์, 2532) และเท่ากับ 1 คะแนน (สัมมา ธรนิธย์, 2536) ส่วนโครงการวิจัยที่ยังไม่แล้วเสร็จจะพิจารณาตามสัดส่วนที่แล้วเสร็จตามการรับรู้ของตนเอง สำหรับการให้ค่าน้ำหนักผลงานการวิจัยในการทำเป็นคณะ งานวิจัยของ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) และสัมมา ธรนิธย์ (2536) ได้กำหนดให้หัวหน้าคณะและผู้ร่วมทีมวิจัยมีค่าน้ำหนักคะแนนเท่ากัน แต่งานวิจัยของสุรณี พิพัฒน์โรจนกมล (2538) ได้กำหนดค่าน้ำหนักให้ผู้ทำหน้าที่หัวหน้าคณะวิจัยได้คะแนนมากกว่าลูกทีม 2 เท่า และในด้านของการให้คะแนนตามสัดส่วนของงานวิจัยที่ยังไม่แล้วเสร็จ ได้กำหนดเกณฑ์สัดส่วนที่แน่นอนเป็นมาตรฐานเดียวกัน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงพิจารณาศึกษาผลิตภาพการวิจัย ในด้านปริมาณผลผลิตของการวิจัย โดยนำเงื่อนไขในเรื่อง ระยะเวลาหลังสำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามาพิจารณา เพื่อเป็นการเฉลี่ยผลงานการวิจัยต่อปี โดยกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการดังนี้

ผลิตภาพการวิจัย หมายถึง อัตราส่วนของปริมาณผลงานวิจัยทั้งจำนวนผลงานการวิจัยที่สร้างเสร็จแล้วและกำลังดำเนินอยู่และบทความวิจัย โดยเทียบกับระยะเวลาหลังสำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้

$$\text{ผลิตภาพการวิจัย} = \frac{\text{ปริมาณผลงานการวิจัยและบทความวิจัย}}{\text{ระยะเวลาหลังสำเร็จการศึกษา}}$$

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ค่าน้ำหนัก ผลงานการวิจัยแต่ละเรื่องและบทความวิจัย เท่ากับ 100 คะแนน ส่วนงานวิจัยที่กำลังดำเนินอยู่ จะให้ค่าน้ำหนักตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์ การแบ่งสัดส่วนในการทำวิจัยของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และงานวิจัยของ สุรณี พิพัฒน์โรจนกุล (2538) โดยจำแนกงานวิจัยออกเป็นการวิจัยคนเดียวและการวิจัยเป็นคณะ และ ให้ค่าน้ำหนักคะแนนของทุกคนไม่เท่ากันโดยให้หัวหน้าโครงการได้มากกว่าลูกทีมและจะพิจารณา เฉพาะผลผลิต (output) ที่เป็นรายงานการวิจัยและบทความวิจัย

ตอนที่ 4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยและผลิตภาพการวิจัย

การนำเสนอในส่วนนี้จะนำเสนอในส่วนของเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องแยกตามลำดับเพื่อให้มองเห็นตัวแปรต่างๆในภาพรวมดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือเป็นตัวกำหนดลักษณะและแนวโน้ม การวิจัยในหน่วยงานระดับต่างๆดังนี้

ในด้านของปัจจัยที่กำหนดลักษณะการวิจัยโดยทั่วไปนั้น พจน์ สะเพียรชัย (2524) ได้ อธิบายไว้ 3 ประการคือ ความสนใจของนักวิชาการ แหล่งให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและปัญหา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศและของโลก ส่วน สุภางศ์ จันทวานิช (2528) ได้กล่าวถึง บรรยากาศที่จะเกื้อกูลให้การวิจัยลุส่งไปด้วยดี ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ด้านคือ ปัจจัยด้านที่ เกี่ยวกับนักวิจัย ได้แก่ มีความรอบรู้ในด้านระบบการศึกษา ด้านสังคมศาสตร์ ด้านระเบียบวิธีวิจัย ด้านทฤษฎีการศึกษาที่ตนสนใจและจะทำวิจัย มีความสามารถเชิงวิเคราะห์วิจารณ์และถ่ายทอด ผลงานวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวกับหน่วยงานวิจัยได้แก่ โครงสร้างของหน่วยงาน (มีข้อมูลพื้นฐานที่ดี มี เอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง มีที่ปรึกษาทางการวิจัย มีอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ในการดำเนินการวิจัยและมีทุนสำหรับวิจัย) และระบบบริหารของหน่วยงาน (มีผู้นำที่ดีมีเครือข่าย สำหรับการเผยแพร่และติดต่อในการวิจัย จัดหาและกระจายบุคลากรตามความสามารถและแบ่ง งานกันรับผิดชอบ) ปัจจัยที่เกี่ยวกับบริบททางการวิจัยได้แก่ ผลตอบแทนที่ไม่ใช่วัตถุ ความ ต้องการงานวิจัยของสังคม ค่านิยมต่อการศึกษาจะมีส่วนช่วยในการร่วมมือและสนับสนุน ความใจกว้าง แบบแผนการแสวงหาความจริงของแต่ละสังคมและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ระบบการศึกษากับระบบย่อยอื่นๆในสังคมที่ช่วยเอื้อต่อกระบวนการวิจัย สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

(2532) ได้กล่าวในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยที่สอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวานิช ไว้ว่า การวิจัยต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกและวัสดุอย่างเพียงพอจึงจะทำให้การวิจัยลุล่วงไปด้วยดี ส่วนทวีศักดิ์ ญาณประทีป (2529) ก็กล่าวว่า การทำวิจัยได้ดีนั้น จะต้องมีการปรึกษาในการวิจัย ซึ่งอาจเคยทำงานด้านการศึกษาวิจัยมาก่อน หรือมีความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในด้านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2530) ได้สรุปปัญหาในด้านของผู้ทำวิจัยไว้ว่า นักวิจัยที่มีความรู้และศักยภาพสูงมีน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจาก การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดเครื่องมือหรืออุปกรณ์สนับสนุน ขาดแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก ไม่ได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา บางคนมีความสนใจที่จะทำวิจัยแต่ขาดความรู้พื้นฐานทางการวิจัย

ในด้านของปัจจัยที่กำหนดลักษณะการทำวิจัยในมหาวิทยาลัย โคทม อารียา (2518) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่จำเป็นในการพัฒนาการวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยคือ การจัดโครงสร้างและการบริหารงานวิจัย ที่คล่องตัว ปรับปรุงการแบ่งภาระงานของอาจารย์ประจำเพื่อให้เวลาในการปฏิบัติภารกิจด้านวิจัย จัดสรรเงินทุนและวัสดุอุปกรณ์เพื่อการวิจัยให้เพียงพอ เฉลียว นูร์ภักดี และณรงค์ชัย วิรัชชัย (2524) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่กำหนดลักษณะการวิจัยไว้ว่า แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัย ความสนใจของนักวิชาการที่เป็นผู้นำในแวดวงวิชาการ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับลักษณะความสนใจของนักวิชาการที่เป็นผู้นำในแวดวงวิชาการ ความรอบรู้และความมุ่งหมายในการทำวิจัยของผู้วิจัย ความก้าวหน้าของสังคมและวิทยาการก็มีส่วนในการกำหนดลักษณะการวิจัยด้วย ส่วน จุมพล สวัสดิ์ยากร ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการวิจัย 2 ประการคือ ส่วนประกอบการวิจัยและส่วนสนับสนุนการวิจัย ส่วนประกอบการวิจัยได้แก่ นโยบายการวิจัย กำลังคนทางการวิจัย ค่าใช้จ่ายหรือเงินลงทุนในการวิจัย อุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย เทคโนโลยีและเวลาในการทำงานวิจัย ในส่วนสนับสนุนการวิจัยได้แก่ นโยบายของรัฐบาล ความตั้งใจแน่วแน่ของผู้บริหารและการบริหารงานวิจัย (จุมพล สวัสดิ์ยากร, 2529) จรัส สุวรรณเวลาและคณะ (2534) ได้กล่าวถึงปัญหาการพัฒนางานวิจัยของบุคลากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไว้ว่า ประสพปัญหาในเรื่อง ยังมีอาจารย์บางส่วนไม่เห็นความสำคัญของการวิจัย แต่ในขณะเดียวกันก็มีอาจารย์จำนวนมากที่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการวิจัย แต่มีอาจดำเนินการวิจัยได้หรือดำเนินไปได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ขาดความรู้ ทักษะ ประสพการณ์หรือการสนับสนุนการทำวิจัย ส่วนที่ขาดดังกล่าวอาจเป็นเพียงด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านอาทิ เช่น การวางแผนงาน การเขียนโครงการ การวางระเบียบวิธีวิจัย การปฏิบัติภารกิจ การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลงานวิจัย การกำหนดปัญหาที่จะวิจัยอีกทั้งขาดแรงจูงใจหรือพลังสนับสนุน อาทิ กลไกซึ่งเอื้อต่อ

การกระจายความสามารถของบุคลากรซึ่งพร้อมด้วยประสบการณ์อีกทั้งมีปัญหาในด้านเจตคติของผู้ทำวิจัยที่ทำเพียงเพื่อผลการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ ทำให้ขาดพลังใจที่จะทำวิจัยเพื่อบุกเบิกแสวงหาความก้าวหน้าในตัวเอง รวมทั้งขาดเจตคติที่ดีต่อการวิพากษ์วิจารณ์และการรับคำวิพากษ์วิจารณ์ในผลงานวิจัย

งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยและผลิตภาพการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยหรือผลิตภาพการวิจัยของหน่วยงานในสังกัดของสถาบันระดับอุดมศึกษา มีดังนี้

อำนาจ ถาวร (2526) ได้ศึกษา “ปัญหาและความต้องการด้านการวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคกลาง” พบว่า

1. อาจารย์ต้องการด้านความรู้ในการวิจัยในระดับปานกลาง แต่เมื่อเปรียบเทียบความต้องการด้านความรู้ในการทำวิจัยระหว่างอาจารย์ที่มีวุฒิต่างกัน พบว่า อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีมีปัญหาด้านความรู้ในการวิจัยมากกว่าอาจารย์ที่มีวุฒิสองวุฒิปริญญาตรี
2. อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการทำวิจัยเป็นกลุ่มมากกว่าวิจัยแบบรายบุคคล
3. อาจารย์มีปัญหาในเรื่อง ไม่มีทุนส่วนตัวที่จะทำวิจัยและมีปัญหาทางด้านการขาดเอกสารสำหรับการค้นคว้าที่เหมาะสม

ไพโรจน์ แสงจันทร์ (2528) ศึกษา “สภาพองค์ประกอบในการทำวิจัยและส่งเสริมการวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลาง” พบว่า องค์ประกอบในการทำวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยครูกลุ่มภาคกลางคือ ผู้บังคับบัญชาส่งเสริมและสนับสนุนในการทำวิจัย ส่งเสริมด้านความรู้ด้านเนื้อหาในสาขาวิชาที่ต้องการวิจัย วิทยาลัยมีการเผยแพร่แหล่งทุนให้อาจารย์รับทราบโดยทั่วถึง สภาพการทำวิจัยที่ผ่านมาพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่เคยทำวิจัยในระหว่างการศึกษามาแล้ว มีอาจารย์เพียงส่วนน้อยที่เคยทำงานวิจัยในระหว่างทำงานในวิทยาลัยครู โดยงานวิจัยที่อาจารย์ทำในระหว่างทำงานนั้นส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท มีตำแหน่งทางวิชาการเป็นอาจารย์ และมีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-15 ปี

สัมมา ธรณิธย์ (2536) ได้ศึกษา “การบริหารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของวิทยาลัยครู : กรณีศึกษาวิทยาลัยครูสุรินทร์” ได้ข้อค้นพบว่า

1. ข้อมูลพื้นฐานของคณาจารย์ที่มีผลงานการวิจัยเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีคณาจารย์เกือบครึ่งหนึ่งที่ปฏิบัติงานอยู่เป็นผู้มีผลงานวิจัย ผู้ที่มีผลงานวิจัยส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 36-40 ปี โดยเริ่มงานวิจัยครั้งแรกระหว่างอายุ 36-37 ปี มีอายุราชการอยู่ในระหว่าง 11-15 ปี วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับการศึกษามหาบัณฑิต ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์เป็นส่วนใหญ่ ได้รับความรู้ในการทำวิจัยจากการศึกษาต่อ ประสบการณ์ในการทำวิจัยและการฝึกอบรมทางด้านการศึกษา คณาจารย์เกือบทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการโดยเฉลี่ยปีละ 1-5 ครั้ง ส่วนใหญ่เคยอ่านบทความที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยโดยเฉลี่ยปีละ 1-5 เรื่อง

2. คณาจารย์ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจการวิจัย มีทัศนคติที่ดีต่อการวิจัย นอกจากนี้ยังพบว่า ประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ระหว่างที่ศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีผลต่อสภาพทางจิตวิทยาของคณาจารย์ที่จะทำหรือไม่ทำผลงานวิจัยในระยะต่อมาเมื่อกลับไปทำงานวิจัยแล้วอีกด้วย

3. ปัจจัยการบริหารการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของคณาจารย์วิทยาลัยครูสุรินทร์ พบว่า ปัจจัยภายในของสถาบันซึ่งประกอบด้วย การสนับสนุนทุนวิจัย ตำแหน่งทางวิชาการ คุณลักษณะส่วนบุคคล ทัศนคติที่มีต่อการวิจัย ประสบการณ์ในการทำวิทยานิพนธ์ในระหว่างการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บรรยากาศทางวิชาการของสถาบัน เวลาที่ใช้เพื่อการวิจัย ผู้บริหารสถาบันและการควบคุมงานวิจัย เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยมากกว่าปัจจัยภายนอก ทางด้านปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและค่านิยมท้องถิ่น ลักษณะสังคมท้องถิ่นและกำรวมตัวกันทางวิชาการของสังคม

พรเพ็ญ ปฏิสัมพันธ์ (2532) ศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร” พบว่า

1. ปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้อาจารย์ทำวิจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะของงาน ความสำเร็จของงาน ความรับผิดชอบและความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานวิจัยของอาจารย์ พบว่า

2.1 อาจารย์มีความสัมพันธ์อันดีและได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานทุกฝ่ายอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านสภาพเครื่องมือเครื่องใช้และสิ่งอำนวยความสะดวกยังไม่เพียงพอกับความต้องการ

2.3 อาจารย์มีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาก็ได้ให้กำลังใจสนับสนุนให้อาจารย์ทำงานวิจัย

2.4 ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้อาจารย์ทำงานวิจัยอย่างชัดเจน

2.5 มหาวิทยาลัยมีเงินยังไม่เพียงพอกับความต้องการในการทำวิจัยของอาจารย์ และมหาวิทยาลัยมักจะไม่ได้อำนาจเกี่ยวกับแหล่งทุนอื่นๆ

สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ได้ศึกษาถึง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ” ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยประเภทลักษณะบุคคลซึ่งแบ่งออกเป็น ปัจจัยทางด้านชีวสังคม และปัจจัยทางด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยา พบว่า ปัจจัยทางด้านชีวสังคมที่ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัยคือ การเข้าร่วมกิจกรรมปะทะสังสรรค์ทางวิชาการ อายุและการอ่านวารสารต่างประเทศเกี่ยวกับการวิจัย ส่วนคุณลักษณะทางจิตวิทยาพบว่า ตัวแปร ทัศนคติ และความมุ่งมั่นอนาคต อธิบายความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยได้น้อย

2. ปัจจัยประเภทลักษณะหน่วยงาน พบว่า มีเพียงตัวแปรขนาดของหน่วยงานและการสนับสนุนจากหน่วยงานเท่านั้นที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยได้

3. ปัจจัยประเภทสภาพแวดล้อม พบว่า ตัวแปรการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัยและการนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางนโยบายหรือการตัดสินใจในระดับมหาวิทยาลัย ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัย

4. ความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยของปัจจัยด้านต่างๆ เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ ปัจจัยประเภทลักษณะบุคคล ปัจจัยประเภทลักษณะหน่วยงานและปัจจัยประเภทสภาพแวดล้อม

ประนอม สุรัสวดี (2538) ได้กล่าวถึง คณะกรรมการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม ซึ่งได้ทำการศึกษา “สภาพการทำวิจัยของอาจารย์โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม) ช่วงปี พ.ศ. 2520-2535” พบว่า อาจารย์โรงเรียนสาธิตฯ ทำวิจัยร้อยละ 53 ทำวิจัยโครงการเดียวร้อยละ 54 เคยทำวิจัย 2 โครงการร้อยละ 33 และที่เหลือทำ 3-4 โครงการ อาจารย์ที่ทำวิจัยส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน

มานานโดยสัดส่วนของผู้ที่ทำวิจัยสูงสุดร้อยละ 76 มีประสบการณ์การทำงาน 10-14 ปี อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปีไม่มีการทำวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยและผลิตภาพการวิจัยของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีดังนี้

พิรวัฒน์ วงษ์พรม (2533) ศึกษาสภาพการทำวิจัยชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสายผู้สอนจำนวน 246 คน และครูวิชาการโรงเรียนจำนวน 245 คน รวมทั้งหมด 491 คน ผลการศึกษาทางด้านสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่า มีครูผู้สอนและครูวิชาการโรงเรียนร้อยละ 38.90 ที่แก้ปัญหาโดยวิธีการวิจัยในชั้นเรียน แหล่งวิทยาการที่ใช้ศึกษาเมื่อทำวิจัยคือ ตำราทางวิชาการ เอกสาร วารสารในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องแต่ผู้ทำวิจัยบอกว่าขาดความพร้อมเกี่ยวกับแหล่งความรู้ในการค้นคว้าและเอกสารอ้างอิง และให้ความเห็นว่าควรมีการจัดแหล่งความรู้ระดับอำเภอ การรวบรวมเอกสาร ตำราและงานวิจัยใหม่ๆ จัดส่งมายังโรงเรียนเป็นประจำ ส่วนด้านงบประมาณที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่จะใช้งบประมาณส่วนตัวและนิยมทำวิจัยในช่วงว่างจากการสอน

วันทนา ชูช่วย (2534) ศึกษาการทำวิจัยในโรงเรียนของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยในการทำวิจัยและสาเหตุของการไม่ทำวิจัย รวมทั้งศึกษาสภาพการทำวิจัยของครูมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ประชากรในการวิจัยจะมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรครูมัธยมศึกษาทั้งหมดที่มีโครงการทำวิจัยในโรงเรียน ในปีการศึกษา 2531 และ 2532 ซึ่งมีจำนวน 37 คน จากโครงการวิจัย 42 โครงการ ใน 27 โรงเรียน ประชากรอีกกลุ่มหนึ่งเป็นครูมัธยมศึกษาที่ไม่เคยทำวิจัยในโรงเรียน โดยศึกษาเฉพาะครูมัธยมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีโครงการทำวิจัยในโรงเรียน ซึ่งมีจำนวนประชากร 3,400 คน ใน 27 โรงเรียน ทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโรงเรียนละ 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 81 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ลักษณะภูมิหลังของกลุ่มที่ทำวิจัยพบว่า กลุ่มครูที่ทำวิจัยจะมีอายุเฉลี่ยและคาบการสอนน้อยกว่ากลุ่มครูที่ไม่ทำวิจัย แต่จะมีงานพิเศษโดยเฉพาะฝ่ายแผนงานควบคู่ไปกับการสอน ครูที่ทำวิจัยส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์โดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยมาก่อน เช่น เคยทำ

วิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิตมาก่อน ส่วนกลุ่มครูที่ไม่ทำวิจัยส่วนใหญ่จะสอนอย่างเดียวและมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยโดยการตอบแบบสอบถามเท่านั้น

2. เหตุจูงใจในการทำวิจัยของครูด้านแรงจูงใจภายในเกิดจาก การประสบปัญหาที่นำวิจัย และต้องการข้อมูลที่เชื่อถือได้เพื่อมาพัฒนางานที่ปฏิบัติ ส่วนแรงจูงใจภายนอกเกิดจากการได้รับมอบหมายหรือได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร

3. โครงการวิจัยที่ดำเนินการวิจัยได้สำเร็จ เนื่องจาก มีบุคลากรในคณะวิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยที่มีความรู้ความสามารถในการวิจัย ผู้บริหารติดตามงานและได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิจัยที่ดำเนินการล่าช้า เนื่องจาก ไม่มีเวลา และขาดความรู้สึกมั่นใจในบางขั้นตอน

เขาวภา เจริญบุญ (2538) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนวุฒิปริญญาโททั้งกลุ่มที่เคยทำวิจัยและไม่เคยทำวิจัยในชั้นเรียนหลังจบการศึกษาจำนวนกลุ่มละ 52 คน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะส่วนตัวของครูผู้สอนที่ทำวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 6 มีประสบการณ์การสอนระหว่าง 15-19 ปี สำเร็จปริญญาโทมาแล้ว 8-12 ปี มีคาบ การสอนระหว่าง 13-17 คาบ/สัปดาห์ ส่วนครูที่ไม่ทำวิจัย ก็จะมีคุณลักษณะส่วนตัวคล้ายกัน ยกเว้นในด้านคาบการสอนจะอยู่ในช่วง 18-24 คาบ/สัปดาห์และส่วนใหญ่จะสำเร็จการศึกษาปริญญาโทมาแล้ว 4-7 ปี และเมื่อทำการเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนตัวของครูทั้งสองกลุ่มพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพที่เอื้อต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนทั้งสองกลุ่มพบว่า ภาวะอื่นๆนอกเหนือจากการสอนมีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียน

3. สาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียน คือ 1. คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ มีคาบการสอนน้อยและมีนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยคือ ใฝ่ค้นคว้า ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของตนอยู่เสมอ 2. มีสภาพที่เอื้อต่อการทำวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารหรือนโยบายของโรงเรียนในการสนับสนุนการทำวิจัย มีเพื่อนครูให้ความร่วมมือร่วมทำวิจัย มีแหล่งค้นคว้า มีที่ปรึกษาหรือบุคคลที่มีความชำนาญในการทำวิจัย 3. มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่ตนสอน และความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเป็นอย่างดี แต่จากการเปรียบเทียบความรู้ความสามารถในการทำวิจัยของครูทั้งสองกลุ่มพบว่า ไม่แตกต่างกัน

सनััน วงษรดี (2539) ได้พัฒนาโมเดลบูรณาการเชิงสาเหตุที่มีต่อความมุ่งมั่นในการทำวิจัยของครูระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ครูระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศที่มีวุฒิปริญญาโทหรือที่ผ่านการฝึกอบรมการทำวิจัย หรือผลงานทางวิชาการและสงงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการมายังสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูทั้งที่ผ่านการอนุมัติและไม่ผ่านการอนุมัติ ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2539 ผลการศึกษาพบว่า

ตัวแปรที่ส่งผลต่อการทำวิจัยสูงสุดคือ ตัวแปรปัจจัยทางสังคม (ปัทสถานทางสังคม บทบาท และอัตมโนทัศน์) รองลงมาได้แก่ ตัวแปรการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง) ตัวแปรความรู้สึกต่อการทำวิจัย ตัวแปรการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมและตัวแปรเจตคติ (ความเชื่อเกี่ยวกับการกระทำและการประเมินผลการกระทำ)

เกียรติศักดิ์ วิสูตรจิรา (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ การเปรียบเทียบความต้องการงานวิจัยทางการศึกษาระหว่างผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและของเอกชนในกรุงเทพมหานคร” โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนจำนวน 115 คน และ 166 คน ตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐและเอกชนมีความต้องการงานวิจัยทางการศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้านแต่ผู้บริหารโรงเรียนของรัฐมีความต้องการงานวิจัยทางด้านวิชาการ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านกิจการนักเรียนมากกว่าผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมศึกษาของเอกชน และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของเอกชนจะประสบปัญหา ขาดการส่งเสริมบุคลากรในหน่วยงานให้เป็นผู้มีความชำนาญในการวิจัยมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนมัธยมของรัฐ

จากเอกสารและรายงานการวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัยของมหาบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ 3 ด้านคือ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักวิจัย ปัจจัยที่เอื้อต่อการวิจัยและสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัยซึ่งมีรายละเอียดของตัวแปรดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ

1.1 คุณลักษณะด้านชีวสังคม หมายถึง ลักษณะต่างๆที่เกี่ยวข้องเนื่องกับตัวบุคคลทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดและที่ได้รับเพิ่มเติมในภายหลังได้แก่ อายุ วุฒิมการศึกษา การศึกษาอบรมเพิ่มเติม ตำแหน่งทางวิชาการ ประสบการณ์ในการทำวิจัย การเข้าร่วมเสวนาทางวิชาการและ

การอ่านวารสารเกี่ยวกับการวิจัย แต่ในการศึกษาค้างนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะตัวแปร อายุ การเข้าร่วมเสวนาทางวิชาการและการอ่านวารสารเกี่ยวกับการวิจัยเท่านั้น สำหรับตัวแปรคุณ การศึกษา การศึกษาอบรมเพิ่มเติม ตำแหน่งทางวิชาการและประสบการณ์ในการทำวิจัยจะไม่นำ มาศึกษาเนื่องจาก งานวิจัยของ เขียวภา เจริญบุญ (2538) ซึ่งทำการศึกษากับกลุ่มผู้สำเร็จการ ศึกษาระดับปริญญาโทผู้ที่ทำวิจัยและไม่ทำวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ที่ทำวิจัยไม่ได้อบรมเกี่ยวกับการวิจัย เพิ่มเติมเนื่องจากเห็นว่า มีความรู้ในเรื่องระเบียบวิธีการวิจัยเพียงพอแล้ว สำหรับตำแหน่งทาง วิชาการพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่วนปัจจัยด้านการมีประสบการณ์ใน การทำวิจัยพบว่า การมีประสบการณ์ในการทำวิจัยส่งผลต่อการทำวิจัย แต่ผู้ตอบแบบสอบถาม ระบุว่า การมีประสบการณ์ในการทำวิจัยนั้นก็คือ การผ่านการทำวิทยานิพนธ์ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการศึกษาค้างนี้เป็นกลุ่มผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทและผ่านการทำวิทยานิพนธ์มาแล้ว ทั้งสิ้น ดังนั้นในการศึกษาจึงควบคุมตัวแปรคุณการศึกษา การศึกษาอบรมเพิ่มเติม ตำแหน่ง ทางวิชาการและประสบการณ์ในการทำวิจัย โดยจะศึกษาตัวแปรเหล่านี้ในลักษณะของตัวแปร ข้อมูลพื้นฐานเท่านั้น สำหรับรายละเอียดของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

1.1.1 อายุ ไพโรจน์ แสงจันทร์ (2527) และสัมมา ธรนิธย์ (2536) ศึกษาพบว่า อาจารย์ที่ ทำวิจัยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 36- 40 ปี ส่วนสมใจ จิตพิทักษ์ (2532) พบว่า อาจารย์ที่ทำวิจัย นั้นมีอายุอยู่ในช่วง 36-50 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร ศรีธำรงและคณะ (2515) ที่พบ ว่า นักวิจัยในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 35-45 ปี ส่วนวันทนา ชูช่วย (2533) ได้ทำการวิจัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ทำวิจัยมีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี สำหรับงานวิจัยของสุรณี พิพัฒน์โรจนกุล (2538) พบว่า ผู้ทำวิจัยมีอายุโดยเฉลี่ย 42 ปี

1.1.2 การเข้าร่วมเสวนาทางวิชาการ สัมมา ธรนิธย์ (2536) ศึกษาพบว่า คณาจารย์ วิทยาลัยครูสุรินทร์ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการโดยเฉลี่ยปีละ 1-5 ครั้ง และให้เหตุผล ของการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการว่า กิจกรรมทางวิชาการเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่กำลัง ดำเนินอยู่ ชื่อเรื่องและวิธีการในการจัดกิจกรรมมีความน่าสนใจและคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ จากการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นสำคัญ ส่วน สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ศึกษาพบว่า การเข้าร่วมกิจกรรม ทางวิชาการ สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ได้มากที่สุด เนื่องจากในการทำวิจัยต้องมีการติดต่อสื่อสารกับนักวิจัยหรือนักวิชาการอื่นๆ มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ทั้งในฐานะ ผู้เสนอผลงานวิจัยหรือผู้วิจารณ์ผลงานวิจัย

1.1.3 การอ่านวารสารเกี่ยวกับการวิจัย สัมมา ธรนิธย์ (2536) พบว่า คณาจารย์วิทยาลัยครูสุรินทร์ ศึกษาหาความรู้ในการทำวิจัยจากวารสารที่มีบทความเกี่ยวกับการวิจัยสนใจ จิตพิทักษ์ (2532) พบว่า การอ่านวารสารภาษาต่างประเทศเกี่ยวกับการวิจัย เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สูงกับผลผลิตภาพการวิจัย เนื่องจากการอ่านวารสารทำให้ได้รับความรู้และความคิดใหม่ๆทันกับความก้าวหน้าของวิทยาการ

1.2 คุณลักษณะด้านจิตวิทยา หมายถึง ลักษณะภายในจิตใจของนักวิจัยซึ่งมีผลต่อการแสดงพฤติกรรม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ตัวแปรคุณลักษณะทางจิตวิทยา ที่มีผู้นำมาใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยมีดังนี้คือ ตัวแปรทัศนคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมุ่งหวังในอนาคต ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยและความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัย แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปรทางด้านลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัยและความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการวิจัย เนื่องจาก มีงานวิจัยของเขาวภา เจริญบุญ (2538) มาสนับสนุนว่า การมีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครทำวิจัย และการที่ผู้วิจัยเลือกตัวแปรด้านความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการทำวิจัยมาศึกษาในครั้งนี้เพราะมีงานวิจัยของ Phillipps และ Russell (1994) ที่ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัย สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัยที่สัมพันธ์กับผลผลิตภาพการวิจัยของนักศึกษาจิตวิทยาการปรึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ 12 แห่ง ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งพบว่า ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัยมีความสัมพันธ์ต่อผลผลิตภาพการวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vasil (1992,1996) ที่ศึกษาพบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่มีความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัยสูงจะมีผลผลิตภาพการวิจัยสูงด้วย ในส่วนของตัวแปรทัศนคติและความมุ่งหวังในอนาคตจะไม่นำมาศึกษาเพราะ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ได้ศึกษาพบว่า ตัวแปรทัศนคติและความมุ่งหวังในอนาคต อธิบายความแปรปรวนของผลผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้น้อย ในส่วนของตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็อธิบายความแปรปรวนของผลผลิตภาพการวิจัยของผู้ผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมการทำวิจัยได้น้อยเช่นกัน (สุรณีพิพัฒน์โรจนกมล, 2538) ผู้วิจัยจึงไม่นำตัวแปรทัศนคติ ความมุ่งหวังในอนาคตและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้

สำหรับรายละเอียดแต่ละด้านของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีดังนี้

1.2.1 ลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย จากงานวิจัยของเขาวภา เจริญบุญ (2538) ศึกษาพบว่า องค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียนคือ การมีลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย

จาริก/อัจวารินทร์ (2529) ได้ทำการวิเคราะห์สมรรถภาพของนักวิจัยทางการศึกษา โดยแบ่งสมรรถภาพของนักวิจัยออกเป็น 2 ด้านคือ สมรรถภาพด้านจิตอารมณ์และด้านความรู้ความสามารถของนักวิจัย โดยในด้านสมรรถภาพด้านจิตอารมณ์ จาริกได้แบ่งออกเป็นทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบจาริกอัจวารินทร์ ได้รวมเป็นด้านเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษาด้วย โดยจะวัดทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์ในลักษณะการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านทัศนคติที่เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของนักวิจัย ซึ่งต่างจากทัศนคติ ในงานวิจัยของ สุรณี พิพัฒน์วิโรจนกุล (2538) ซึ่งวัดจากการให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาคำคุณศัพท์ คู่ที่มีความหมายตรงกันข้ามแล้วประมาณค่า โดยผู้วิจัยจะใช้ชื่อตัวแปรด้านนี้ว่า “ทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย”

ในปี 2527 ยูเนสโกให้ทุนคณะครุศาสตร์เพื่อทำการศึกษาและพัฒนาสมรรถภาพของนักวิจัยทางการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งคณะทำงานได้กำหนดสมรรถภาพของนักวิจัยออกเป็น 2 ด้าน คือ ด้านความรู้และด้านจิตอารมณ์ สำหรับด้านความรู้นั้นได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัยต่างๆ และส่วนด้านจิตอารมณ์ ก็คือ “ด้านความเป็นนักวิจัย” ซึ่งสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2539) ได้กล่าวถึง รูปแบบในการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่โดยเฉพาะกลุ่มที่เรียนระดับปริญญาโทและหลักสูตรบังคับ ให้ทำวิทยานิพนธ์ไว้ว่า บุคคลกลุ่มนี้ควรจะได้รับเน้นวิธีวิจัยทั้งในวิธีสอนและวิธีเรียน เพื่อจะได้ผลผลิตเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพ ซึ่งการเน้นวิธีวิจัยทั้งวิธีสอนและการเรียน ก็คือ การจัดสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัยให้กับผู้เรียน และเนื่องจากทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของคุณลักษณะทางด้านจิตอารมณ์ การจัดสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัย จึงส่งผลให้ผู้เรียนมีทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยด้วย

ทัศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัยประกอบด้วยตัวแปรดังนี้

- มีความอยากรู้อยากเห็น
- มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่ออธิบายปัญหาที่พบ
- ศึกษาค้นคว้าทดลองอยู่เสมอ

- ชื่อสัตย์และมีใจเป็นกลางไม่อคติ
- ยอมรับฟังความคิดเห็นและคำวิจารณ์ของผู้อื่น
- จัดจํารายละเอียดและช่างสังเกตอย่างมีระบบ
- กล่าววิพากษ์วิจารณ์ด้วยหลักเหตุผล
- มีความมุ่งมั่นต้องการทำงานให้สำเร็จ
- มีความรับผิดชอบต่อผลของงาน
- มีความคิดอิสระและริเริ่มสร้างสรรค์
- ไม่เชื่อสิ่งใดง่าย ๆ
- มีความอดทนรู้จักรอคอย
- มีมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อกับผู้อื่น
- มีความถ่อมตนไม่หยิ่งยโสหรืออวดรู้
- ใช้สารสนเทศเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ
- มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
- ทำงานอย่างเป็นระบบ

12.2 ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัย มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม Bandura ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความคาดหวังในความสามารถของตนเอง

ความคาดหวังในความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Albert Bandura ซึ่งกล่าวว่า ความคาดหวังในความสามารถของตนเองเป็นกลไกทางปัญญาที่สำคัญประการหนึ่งของบุคคล เนื่องจากเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นความคาดหวังในความสามารถของตนเอง ก็คือ การที่บุคคลตัดสินใจความสามารถของตนเองเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมบางอย่างในสภาพการณ์ที่เฉพาะเจาะจงว่าตนเองมีความสามารถที่จะนำทักษะต่างๆที่มีอยู่มาใช้ได้หรือไม่ในระดับใด การรับรู้ความสามารถในระดับที่ใกล้เคียงกับความจริงจะช่วยให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมนั้นได้อย่างเต็มศักยภาพ (Bandura, 1977, 1986; จูติพัฒน์ สงบกาย, 2533)

ความคาดหวังในความสามารถของตนเองมิใช่เพียงการรู้ว่า ตนเองสามารถทำอะไรบ้างสิ่งบางอย่างได้หรือมีทักษะอะไรเท่านั้น แต่เป็นความสามารถที่อาจจะแผ่ขยายจากสภาพการณ์

หนึ่งไปสู่อีกสภาพการณ์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ในระดับของการรับรู้ความสามารถที่แตกต่างกันทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความคาดหวังในความสามารถของตนเองนั้นจะต้องอาศัยการผสมผสานร่วมกันทั้งทักษะทางปัญญา สังคมและพฤติกรรม เพื่อให้เกิดการกระทำที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์และสถานการณ์ Bandura (1986) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการมีทักษะและความสามารถที่จะใช้ทักษะภายใต้สถานการณ์ต่างๆว่า คนหลายคนที่มีทักษะชนิดเดียวกันเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ต่างกันก็อาจปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้แตกต่างกันไป ดังนั้นการที่จะพัฒนาความสามารถของบุคคลให้สูงขึ้น จำเป็นต้องอาศัยทั้งการมีทักษะและการแสดงถึงทักษะที่ตนเองมีอย่างเต็มที่รวมถึงมีการรับรู้ความสามารถในตนเองที่สูงและเหมาะสมด้วย

Bandura (1977: 84-85) ได้เสนอลักษณะความคาดหวังในความสามารถของบุคคลเป็น 3 มิติคือ มิติที่หนึ่ง เกี่ยวกับปริมาณของความคาดหวัง (Magnitude) จะมีแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลในการกระทำพฤติกรรมหนึ่งหรือแตกต่างกันในบุคคลคนเดียวกันเมื่อต้องทำพฤติกรรมที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน เป็นการคาดหวังของบุคคลว่าตนจะทำงานสำเร็จถึงระดับไหนเมื่อถูกเสนองานที่มีระดับความยากง่ายต่างกัน มิติที่สอง เกี่ยวกับการแผ่ขยาย (Generativity) ความคาดหวังอาจจะแผ่ขยายจากสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์อื่นในปริมาณที่แตกต่างกันได้ มิติที่สาม เกี่ยวกับความเข้มหรือความมั่นใจ (Strength) กล่าวคือถ้าบุคคลไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเมื่อประสบเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจะทำให้ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนลดลง แต่ถ้ามีความเข้มหรือความมั่นใจมาก บุคคลจะมีความมานะบากบั่นพยายามมากแม้ว่าจะประสบเหตุการณ์ที่ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังบ้างก็ตาม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในความสามารถของตนเอง

Bandura (1977, 1986) กล่าวว่า ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังในความสามารถของบุคคลนั้นพัฒนามาจากปัจจัยในด้านต่างๆดังนี้

1. การกระทำที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง

เป็นแหล่งข่าวสารด้านความสามารถของตนเองที่มีประสิทธิภาพที่สุดเพราะมีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ของความสำเร็จของตนเอง สำหรับความสำเร็จที่ได้มาโดยอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกมิได้ให้ข่าวสารในด้านความรู้ความสามารถของผู้กระทำ ด้วยเหตุที่ว่า สาเหตุของความสำเร็จนั้นอาจอยู่ที่ความช่วยเหลือของภายนอกที่ให้เข้ามามากกว่าอยู่ที่ความสามารถของผู้กระทำ

2. การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อื่น

ในการตัดสินความสามารถของบุคคลนั้น ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากการเห็นผู้อื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตนเองประสบความสำเร็จจากการกระทำพฤติกรรมทำให้บุคคลรับรู้เกี่ยวกับความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นได้ แต่บุคคลนั้นจะต้องมีความสามารถในการทำกิจกรรมนั้นได้อยู่ก่อนแล้วเมื่อเปรียบเทียบกับผู้อื่น หรืออีกกรณีหนึ่งก็คือ บุคคลจะเกิดการเปรียบเทียบความสามารถของตนเองกับผู้อื่นและวินิจฉัยตนเอง ตลอดจนปรับความคาดหวังในความสามารถของตนเองให้เหมาะสมได้

3. การพูดชักจูงด้วยวาจาจากผู้อื่น

เป็นความพยายามในการพูดกับบุคคลเพื่อให้เขาเชื่อว่า เขามีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งในการตัดสินความสามารถของตนนั้น บางครั้งอาจไม่ขึ้นอยู่กับตนเองเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการตัดสินนั้นอาจต้องการความรู้บางอย่างซึ่งบุคคลรู้สึกว่ายากเกินไป ดังนั้นจึงอาจขึ้นอยู่กับความเห็นของผู้อื่นที่มีอิทธิพลต่อตน ยิ่งถ้าสิ่งที่พูดนั้นอยู่ในกรอบของความจริง ก็อาจจะโน้มน้าวให้บุคคลรับรู้ในความสามารถของตนเองเพิ่มขึ้นได้

4 ปฏิบัติทางสรีรวิทยา

ในสภาวะที่ร่างกายเกิดการตื่นตัวเช่น ตื่นเต้น อ่อนเพลีย เครียด วิตกกังวล เป็นต้น อาจทำให้บุคคลนั้นปฏิบัติงานผิดพลาด ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถด้วย (Baron, 1988)

จะเห็นได้ว่า ความคาดหวังในความสามารถของตนเองนั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายประการ ซึ่ง Bandura (1986) ได้กล่าวไว้ว่า ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองนั้น อาจเกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งหรือเกิดจากปัจจัยหลายประการมาผสมผสานกันก็ได้

✓ ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนเองเกิดขึ้นจากการประมวลทั้งรูปแบบความคิดของตนเอง ปฏิบัติทางอารมณ์ของตนเองที่มีต่อประสบการณ์ที่มีความกดดันต่างๆ การรับรู้ความสามารถของตนมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อคุณภาพขององค์ประกอบต่างๆทางจิตวิทยา ดังนี้

1. การยืนหยัดในความพยายามและความมุ่งมั่นในการทำงาน

การตัดสินความสามารถของตนเองจะเป็นตัวกำหนดว่า บุคคลจะต้องใช้ความพยายามมากเท่าไรและเขาจะต้องใช้ความมุ่งมั่นในการกระทำกิจกรรมและสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง Bandura (1986) ได้เน้นว่า การรับรู้ความสามารถของตนมีอิทธิพลต่อการกำหนดการกระทำของบุคคลมากกว่าความพยายาม ความพยายามเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในองค์ประกอบหลายๆตัวที่เข้ามาเพิ่มขนาดและคุณภาพของการกระทำ คนเรตัดสินความสามารถของตนที่จะ

เผชิญงานที่ท้าทายในลักษณะของความรู้ ทักษะและกลวิธีที่ตนเองมีอยู่ว่า เพียงพอสำหรับงานที่ท้าทายนั้นหรือไม่ มากกว่าที่จะตัดสินเพียงว่า ตนได้พยายามมากน้อยแค่ไหน

2. กระบวนการคิดและปฏิกิริยาทางอารมณ์

บุคคลที่คาดหวังในความสามารถของตนเองจะมีความตื่นตัวและมีความพยายามในการที่จะเผชิญกับสิ่งแวดล้อม อุปสรรคต่างๆจะเป็นส่วนที่ช่วยให้บุคคลมีความพยายามมากขึ้น และยังช่วยกำหนดลักษณะของการระบุดาเหตุในการแสวงหาทางออกสำหรับปัญหาต่างๆนั้น บุคคลที่เชื่อในความสามารถของตนเองมาก ๆ ก็มีแนวโน้มที่จะระบุดาเหตุของความล้มเหลวที่ขาดความพยายาม ขณะที่คนมีความสามารถพอๆกันแต่คาดหวังในความสามารถของตนเองน้อยจะอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวที่การขาดความสามารถ (Collin, 1985) และยังพบว่าระดับความคาดหวังในความสามารถของตนเอง สามารถทำให้เพิ่มขึ้นได้ด้วยการลดปฏิกิริยาทางอารมณ์เช่น ความวิตกกังวล

3. การเลือกกระทำพฤติกรรม

การรับรู้ความสามารถของตนจะเป็นตัวกำหนดว่า จะเลือกกระทำกิจกรรมใดและในสภาพแวดล้อมอย่างไร ซึ่งความคาดหวังในความสามารถของตนเองอย่างถูกต้อง จะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความสำเร็จ การตัดสินความสามารถของตนที่ตรงกับความเป็นจริงจะทำให้บุคคลเลือกทำงานที่มีลักษณะท้าทายและมีแรงจูงใจที่จะพัฒนาความสามารถของตนให้ก้าวหน้าต่อไปด้วย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะวัดความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัยในรูปแบบของความเข้มหรือความมั่นใจ (self- efficacy strength) โดยยึดแนวทางจากงานวิจัยของ Vasil(1996) Phillip และ Russell (1994) Royalty Reising (1986) และจะวัดตัวแปรในด้านต่างๆ ดังนี้คือ ตัวแปรทางด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการวิจัย การปฏิบัติการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้คอมพิวเตอร์ การเขียนโครงการเสนอวิจัยและรายงานการวิจัย

2. ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย งานวิจัยที่ผ่านมา ศึกษาพบว่า การทำงานวิจัยนอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวกับนักวิจัยแล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆเช่น งานวิจัยของ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่สามารถอธิบายผลผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ ใน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนอกจากปัจจัยด้านคุณลักษณะของนักวิจัยแล้วยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางด้านลักษณะของหน่วยงานและปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมอีกด้วย และในงานวิจัยของ สุรณี พิพัฒน์โรจนกุล (2538) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจภายนอกหรือด้านลักษณะสภาพแวดล้อมสามารถอธิบายความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยของผู้ผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมการวิจัยจากกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเรียงตัวแปรจากมากไปหาน้อยได้ 9 ตัวแปรคือ การได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด การยอมใช้เงินทุนของตนเองในการทำงานวิจัย ความรู้ด้านเทคนิควิธีวิจัย การได้ความภูมิใจในอาชีพ การได้รับเงินสนับสนุนจากองค์กรภาคเอกชนในประเทศ เวลาสำหรับการทำวิจัย แหล่งความรู้ ตำแหน่งทางวิชาการและการได้รับเงินสนับสนุนจากหน่วยงานภาคเอกชนต่างประเทศ

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านลักษณะของหน่วยงานและลักษณะสภาพแวดล้อม จากงานวิจัยของสมใจ จิตพิทักษ์ (2532) และปัจจัยด้านลักษณะสภาพแวดล้อม จากงานวิจัยของสุรณี พิพัฒน์โรจนกุล (2538) มีลักษณะบางประการร่วมกันในด้านของการเป็นปัจจัยภายนอกที่สนับสนุนการทำวิจัยและเพื่อให้การสื่อความหมายมีความชัดเจนในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้คำว่า “ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย” แทนและผู้วิจัยได้รวบรวมตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แหล่งค้นคว้าข้อมูล McGee และ Ford (1987) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งข้อมูลที่หลากหลายส่งผลต่อผลิตภาพการวิจัย สุภางค์ จันทวานิช (2528) กล่าวว่า การมีศูนย์ข้อมูลพื้นฐานที่ดี และพร้อมที่จะหยิบข้อมูลมาใช้ได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนการทำวิจัย ส่วน สุรณี พิพัฒน์โรจนกุล (2538) ศึกษาพบว่า แหล่งความรู้เป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถอธิบายความแปรปรวน ของผลิตภาพการวิจัยของผู้ผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมการวิจัยได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) และ พีรวัฒน์ วงษ์พรม (2533) ที่ศึกษาพบว่า อุปสรรคในการทำวิจัยคือ การขาดข้อมูลพื้นฐาน เอกสารที่จำเป็น รวมทั้งตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 เงินทุนสนับสนุนการทำวิจัย จุมพล สวัสดิ์ยากร (2520) กล่าวว่า เงินเป็นปัจจัยสำคัญในการจูงใจให้บุคคลทำวิจัย เนื่องจากในการดำเนินการวิจัยเรื่องหนึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงซึ่งผู้วิจัยจำเป็นต้องมีความสามารถในการแสวงหาทุนจากแหล่งต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ได้ศึกษาสภาพการวิจัยทางการศึกษาในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักวิจัยของหน่วยงานส่วนกลางทำวิจัยก็คือ การมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภางค์ จันทวานิช (2528) สุนทรী จิตติอรุณรัชย์ (2535) ที่พบว่า

การมีทุนสำหรับทำวิจัยเป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนการวิจัย นอกจากนี้ สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) พีรวัฒน์ วงษ์พรม (2533) ยังศึกษาพบว่า สาเหตุสำคัญของการไม่ทำวิจัยทั้งที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัย ก็คือ การขาดเงินทุนสนับสนุน หรือมีเงินทุนสนับสนุนแต่ไม่เพียงพอ

2.3 วัตถุประสงค์สำหรับการทำวิจัย สุภางค์ จันทวานิช (2528) กล่าวว่า การมีอุปกรณ์และเครื่องมืออำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อการวิจัยทางการศึกษา และจากการศึกษาของสมใจ จิตพิทักษ์ (2532) พบว่า การที่อาจารย์ในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไม่ทำวิจัยสาเหตุหนึ่งนั้นเนื่องมาจากการขาดอุปกรณ์ เครื่องมือในการวิจัยหรืออุปกรณ์ขัดข้อง เช่น คอมพิวเตอร์ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้

2.4 การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536) ศึกษาพบว่า นักวิจัยของหน่วยงานส่วนกลางมีความเห็นว่า ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งเสริมให้ทำการวิจัยคือ ผู้บริหาร ถ้าผู้บริหารให้ความสนใจ เห็นความสำคัญและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัย สนับสนุนให้กำลังใจ จะเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งให้นักวิจัยอยากทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วันทนา ขุขวย (2533) สัมมา ธรนิษฐ์ (2536) ที่ระบุว่า การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โดยการกำหนดนโยบาย สนับสนุนการอบรมและอำนวยความสะดวกเป็นแรงกระตุ้น ให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิจัย สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) พบว่า สาเหตุหนึ่งที่อาจารย์ไม่ทำงานวิจัย เนื่องจากผู้บริหารไม่เห็นความสำคัญไม่สนใจ ไม่สนับสนุนการทำวิจัย Waworuntu (1986) พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของผลิตภาพการวิจัยของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในอินโดนีเซียคือ ความร่วมมือระหว่างเพื่อนร่วมงานทั้งในและนอกสาขาของตน

2.5 ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการทำวิจัย เฉลียว บุรีภักดีและคณะ (2531) ศึกษาพบว่า อาจารย์ที่มีผลงานวิจัยย่อมมีความก้าวหน้าทางอาชีพ โดยเฉพาะการเลื่อนตำแหน่ง สามารถเลื่อนได้สะดวกถ้ามีผลงานวิจัย สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) กล่าวว่า ผลตอบแทนการทำวิจัยในด้านความคิดความชอบ การได้รับการยอมรับและและยกย่อง เครื่องหมายเชิดชูเกียรติและรางวัลต่างๆ เป็นสิ่งที่ส่งผลให้มีการผลิตงานวิจัยเพิ่มขึ้น

2.6 เวลาสำหรับการทำวิจัย ไพโรจน์ แสงจันทร์ (2527) สมใจ จิตพิทักษ์ (2532) และสุรณี พิพัฒน์โรจนกมล (2538) ได้ศึกษาพบว่า เวลาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลิตงานวิจัย ถ้าผู้ใดคิดจะทำวิจัยมีปัญหาในเรื่องของการไม่มีเวลา หรือเวลาไม่เอื้อต่อการทำวิจัยแล้วก็อาจทำให้งานวิจัยนั้นล่าช้าหรือประสบความสำเร็จล้มเหลวได้

3. สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัย หมายถึง ลักษณะกระบวนการในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะหรือทัศนคติ ของนิสิตในขณะທີ່ศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโทหรือปริญญาตรี ซึ่งจากการศึกษาของ Betz (1986) Royalty Gealso และ Garrett (1986) Phillips และ Russell (1994) พบว่า สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัยนั้นไม่สามารถทำให้เกิดสมรรถภาพที่แท้จริงในการวิจัยได้ ถ้าบุคคลผู้นั้นไม่มีความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการทำวิจัย สำหรับตัวแปรสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัยมีองค์ประกอบทั้งหมด 9 ด้านคือ

3.1 ความเป็นต้นแบบของอาจารย์ในด้านของพฤติกรรมทางการวิจัยที่เหมาะสม หมายถึง การที่อาจารย์มีความกระตือรือร้นที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการวิจัย แสดงความสนใจและมีส่วนร่วมในงานวิจัย มีความตั้งใจในการถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิจัยทั้งในด้านที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว และเชิญชวนผู้เรียน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานวิจัยของตน

3.2 การสนับสนุนงานวิจัยของผู้เรียน หมายถึง การที่อาจารย์และโปรแกรมการฝึกอบรมให้ความสำคัญกับความสนใจในงานวิจัยของผู้เรียน สร้างความตระหนัก สนับสนุน และให้รางวัลตอบแทนการทำวิจัยของผู้เรียน และ พยายามทำให้ผู้เรียนสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพทัดเทียมกับงานวิจัยที่ได้รับรางวัลเท่าที่จะสามารถทำได้

3.3 การมีส่วนร่วมในงานวิจัยในระยะเริ่มแรก หมายถึง การฝึกอบรม ผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษาในระยะเริ่มแรกจะเป็นในลักษณะของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการทำงานวิจัยกับผู้เชี่ยวชาญและเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือในงานวิจัยของรุ่นพี่และอาจารย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการทำวิจัยในระยะแรกๆ เป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกชอบการทำวิจัย

3.4 การไม่ยึดติดกับรูปแบบของสถิติในการทำวิจัย หมายถึง โปรแกรมการฝึกอบรมทำให้ผู้เรียนมองเห็นว่า งานวิจัยและสถิติไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และผู้ที่สามารถสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในทางสถิติขั้นสูงก็ได้

3.5 การส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างminatคนในการทำวิจัย หมายถึง อาจารย์ให้ความสำคัญในความสนใจของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นหาประเด็นการวิจัยที่น่าสนใจด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้ผู้เรียนได้แนวคิดในการทำวิจัยจากแหล่งข้อมูลภายนอก

3.6 การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง โปรแกรมการฝึกอบรมจัดเตรียมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ทางสังคมหรือมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมในการทำงานวิจัยโดยผ่านทาง การทำวิจัยเป็นทีม ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนิสิตที่รับคำปรึกษาด้านการวิจัย จากการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึก ร่วมกันในการทำวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ

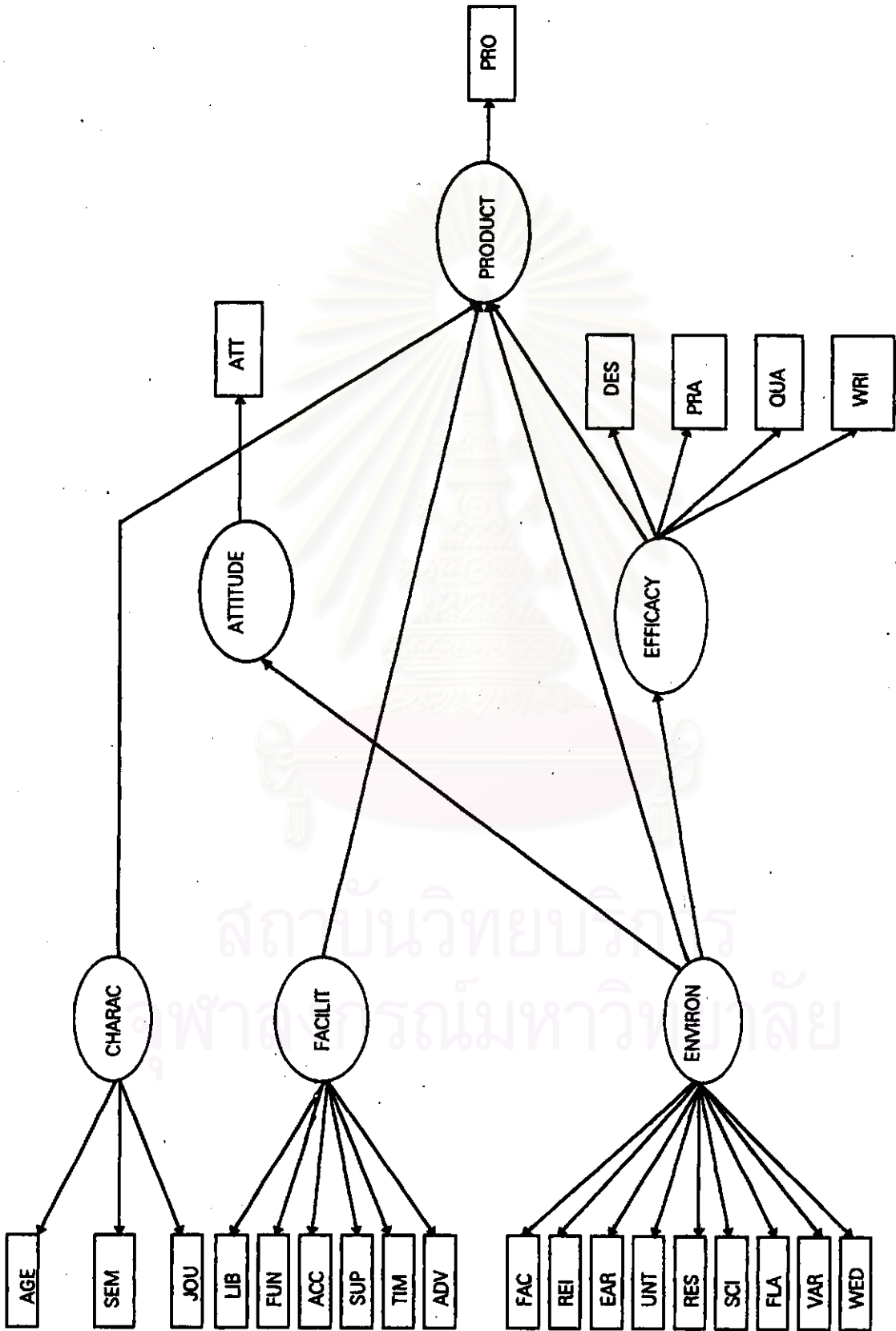
3.7 การเรียนรู้ว่า งานวิจัยทุกแบบมีข้อจำกัดและข้อบกพร่อง หมายถึง การที่อาจารย์และโปรแกรมการฝึกอบรมปลูกฝังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่า งานวิจัยเพียงเรื่องเดียวไม่สามารถเพิ่มพูนความรู้ได้อย่างมากมายและไม่มีการวิจัยใดที่สมบูรณ์แบบหรือไม่มีข้อบกพร่อง และในการทำวิจัยบางครั้งต้องทำหลายๆเรื่องจึงจะให้ความรู้ที่ดีได้ และงานวิจัยเพียงเรื่องเดียวไม่จำเป็นต้องมีคุณค่าที่ยิ่งใหญ่ในสาขาวิชานั้นจึงจะถือว่าคุ้มค่าต่อการทำวิจัย

3.8 มโนทัศน์ด้านความหลากหลายของวิธีวิทยาการวิจัย หมายถึง การที่ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้ทำวิจัยตามวิธีวิทยาการวิจัยที่เขาชอบแต่วิธีวิทยาการวิจัยนั้นจะต้องสอดคล้องกับคำถามวิจัยและเรียนรู้ว่า วิธีวิทยาการวิจัยมีหลากหลายรูปแบบและไม่มีรูปแบบวิจัยใดเพียงรูปแบบเดียวที่เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการทำวิจัย

3.9 การรับรู้ในด้านความสอดคล้องระหว่างการวิจัยกับการปฏิบัติ หมายถึง การฝึกอบรมเน้นให้เห็นว่า งานวิจัยต้องสอดคล้องตรงกันกับการปฏิบัติและความรู้จากประสบการณ์จะเป็นแหล่งความคิดที่มีคุณค่าในการทำวิจัย

จากการศึกษาเอกสารทางด้านทฤษฎี รายงานงานวิจัย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตภาพการวิจัยได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 2 แสดงกรอบโมเดลผลิตภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สัญลักษณ์

ตัวแปรแฝงภายนอก CHARAC = คุณลักษณะทางชีวสังคม

ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

AGE = อายุ

SEM = การเข้าร่วมเสวนาทางวิชาการ

JOU = การอ่านวารสารการวิจัย

ตัวแปรแฝงภายนอก FACILIT = ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย

ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

LIB = แหล่งค้นคว้าข้อมูล

FUN = เงินทุนสนับสนุนการวิจัย

ACC = วัสดุอุปกรณ์สำหรับทำวิจัย

SUP = การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน

TIM = เวลาสำหรับทำวิจัย

ADV = ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการทำวิจัย

ตัวแปรแฝงภายนอก ENVIRON = สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัย

ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

FAC = ความเป็นต้นแบบของอาจารย์

REI = การสนับสนุนงานวิจัยของผู้เรียน

EAR = การมีส่วนร่วมในงานวิจัยในระยะเริ่มแรก

UNT = การไม่ยึดติดกับรูปแบบของสถิติ ในการวิจัย

RES = การส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างมโนทัศน์ทางการวิจัย

SCI = การรับรู้ในด้านการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ทางสังคม

FLA = งานวิจัยทุกแบบมีข้อจำกัดและข้อบกพร่อง

VAR = มโนทัศน์ด้านความหลากหลายของวิธีวิทยาการวิจัย

WED = ความสอดคล้องระหว่างการวิจัยกับการปฏิบัติ

ตัวแปรแฝงภายใน ATTITUDE = ทศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัย

ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

ATT = ตัวแปรด้านทศนคติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการวิจัย

ตัวแปรแฝงภายใน EFFICACY = ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในด้านการทำวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

DES = ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านทักษะการออกแบบการวิจัย

PRA = ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการปฏิบัติการวิจัย

QUA = ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการวิเคราะห์และใช้คอมพิวเตอร์

WRI = ความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการเขียนรายงานการวิจัย

ตัวแปรแฝงภายใน PRODUCT = ผลผลิตภาพการวิจัย

ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ดังนี้

PRO = ปริมาณผลงานวิจัยและบทความวิจัยต่อระยะเวลาหลังสำเร็จการศึกษา

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ว่า

1. ตัวแปรที่ส่งผลทางตรงต่อผลิตภาพการวิจัยคือ คุณลักษณะทางชีวสังคม ปัจจัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย สภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัย ทักษะสติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในด้านการทำวิจัย
2. ตัวแปรสภาพแวดล้อมการฝึกอบรมการวิจัยเป็นตัวแปรที่ส่งผลทางอ้อมต่อผลิตภาพการวิจัยโดยส่งผ่านตัวแปรความคาดหวังในความสามารถของตนเองด้านการทำวิจัย ทักษะสติเชิงวิทยาศาสตร์และลักษณะนิสัยที่เอื้อต่อการทำวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย